

Research and Development Newsletter

เอกสารข่าววารงานวิจัยและพัฒนา

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๙๒ ประจำเดือน เมษายน ๒๕๕๓

งานวิจัยและพัฒนา

เรื่อง ทักษะของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ

เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตำรวจในการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ (ได้รับรางวัลประเภทรายงานการวิจัยรางวัลระดับดี)

เรื่อง การพัฒนาคณะกรรมการวุฒิสภา

เป็นศูนย์ข้อมูลแห่งการเรียนรู้ ยึดหลักธรรมาภิบาล วิชาการนำสมัย
จิตใจให้บริการ สนับสนุนสถาบันนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๙๒

ประจำเดือน เมษายน ๒๕๕๓

ที่ปรึกษา

นายจเร พันธุ์เปรื่อง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นางวิจิตรา วัชรภรณ์
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม
ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ

นางสาวอุษา	โมชิตตระกูล
นางสิวพร	สุขเอียด
นางสาวพจนา	ธิรามนตร์
นางสาวนารีลักษณ์	ศิริวรรณ
นายฐากร	จุลินทร
นายจันทมร	สีหายุสิทธิ์
นายสิริสุร	กระแสรุ่งสุนทร
นางสาวปิยะวรรณ	ปานโต
นางสาววิมลลักษณ์	ศานติธรรม
นางสาวปรียวรรณ	สุวรรณสุนัย
นางสาวอัญชลี	จวงจันทร์

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

บรรณาธิการ

นางสาววิมลลักษณ์ ศานติธรรม

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

สวัสดีวันปีใหม่ของไทย สำหรับท่านผู้อ่านเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาประจำเดือน เมษายน ๒๕๕๓ ปีนี้ตรงกับปีชาลหรือปีเสือ แต่อยากให้คนไทยใจเย็น ๆ อयर้อนเหมือนอากาศหรือ ดุเดือดกันเลย ขอโปรดหยุดเรื่องร้อน ๆ กันไว้ก่อน แล้วมาอ่านงานวิจัยและพัฒนาที่ดีกว่า สำหรับเดือนนี้ จะเป็นเรื่อง **ทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ** เพื่อเป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจ รวมถึงศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ จะได้ทำแนวทางแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนา พฤตินิสัยของผู้ต้องขังหญิง ส่วนเรื่อง **ปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตำรวจในการ ปลุกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ** งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับรางวัลประเภทรายงานการวิจัยรางวัล ระดับดี โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาและอบรมกลุ่มบิดาที่เป็นตำรวจในการที่จะสร้างครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เคารพกฎระเบียบและเรื่อง **การพัฒนาคณะกรรมการ ของวุฒิสภา** เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องในการใช้อำนาจ การเข้าสู่ตำแหน่งของ คณะกรรมการของวุฒิสภา รวมถึงศึกษาโครงสร้างการปฏิบัติงานของคณะกรรมการวุฒิสภา เพื่อ พัฒนาให้มีศักยภาพสูงขึ้น ส่วนคอลัมน์บทความที่น่าสนใจจะเป็นเรื่อง **กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ** เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วน ดังนั้นเราควรต้องศึกษากฎหมาย เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นประโยชน์และความรู้ ส่วนบทความที่น่าสนใจอีกเรื่องคือ **หลัก นิติรัฐและหลักนิติธรรม** เป็นหลักการที่มุ่งสร้างความยุติธรรมให้เกิดในระบบกฎหมาย ซึ่งน่าจะเป็น ประโยชน์ต่อบ้านเมืองของไทยในช่วงนี้

ปีใหม่ของไทยปีนี้ กองบรรณาธิการขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่านมีความสุขในวันหยุดยาว เล่น น้ำสงกรานต์กันให้เย็นใจ และขอเชิญท่านผู้อ่านพบกับเนื้อหาสาระของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ฉบับนี้กันให้ชุ่มฉ่ำได้เลยค่ะ

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

งานวิจัยและพัฒนา

เรื่อง ทศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ
เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ ๑

เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตำรวจในการปลูกฝัง
อบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ
(ได้รับรางวัลประเภทรายงานการวิจัยรางวัลระดับดี)
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต ๗

เรื่อง การพัฒนาคณะกรรมการวุฒิสภา
เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์ ๑๑

บทความที่น่าสนใจ

เรื่อง กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ
นารีลักษณ์ ศิริวรรณ ๑๗

เรื่อง หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม
ฐากร จุลินทร ๒๑

รอบรู้นอกสภา

ผู้สูงอายุผู้ทรงคุณค่า...หรือเป็นเพียงไม้ใกล้ฝั่ง
สิริสร กระแสรุ่งนทร ๒๖

เรียนรู้กับวิจัย

ความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของการวัด
จันทมร สีหาบุญลี ๓๒

พบปะนักวิจัย

นางสาวกาญจนา บุญยัง
วิมลรักษ์ ศานติธรรม ๓๖

ปิดท้ายวิจัย

วันข้าราชการพลเรือน
บรรณาธิการ ๓๙

LI RT

ทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ

วิจัยโดย...กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

ในสังคมปัจจุบันมีการเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชายมากขึ้น และบทบาทของผู้หญิงก็มีผลต่อสังคมในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง เป็นต้น แต่ความเสมอภาคของหญิงชายก็ได้จำกัดเฉพาะหญิงชายที่อยู่ในสังคมภายนอกเพียงกลุ่มเดียว แต่ยังมีกลุ่มหญิงชายในกลุ่มของผู้ด้อยโอกาสที่ควรได้รับการพัฒนาบทบาทหรือพหุตินิสัย ให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมภายนอกเพียงกลุ่มเดียว แต่ยังมีกลุ่มหญิงชายในกลุ่มของผู้ด้อยโอกาสที่ควรได้รับการพัฒนาบทบาทหรือพหุตินิสัย ให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติตามบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งกลุ่มหญิงชายในกลุ่มดังกล่าวนี้คือ ผู้ต้องขังหญิงและชาย ที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ หรือทัณฑสถานตามคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินลงโทษจำคุก โดยกรมราชทัณฑ์มีภารกิจในการควบคุมดูแลแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและการพัฒนาพหุตินิสัยให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้ และคนในสังคมรู้สึกปลอดภัยจากพฤติกรรมกระทำผิดของบุคคลกลุ่มนี้เมื่อพ้นโทษแล้ว

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังหญิงอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น ๒๔,๖๑๔ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑) เพื่อให้กลุ่มผู้หญิงมีบทบาทในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น ในการที่จะบูรณาการมิติหญิงชายกับภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากรภายในองค์กร และผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขัง รวมทั้งมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสถานภาพสตรี กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา จึงได้จัดทำโครงการศึกษาวิจัยดังกล่าวขึ้นมา เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า การขายบริการทางเพศเป็นปัญหาที่เกิดจากความต้องการทางเพศของคนกลุ่มหนึ่งในสังคม และมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการด้วยการบริการทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแลกกับเงินและการตอบแทนอื่น ๆ โดยไม่ได้

ค่านึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะโรคที่ติดต่อทางการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ โรคเอดส์ที่ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณอย่างมากในการควบคุมโรค ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรบุคคลก่อนวัยอันสมควร รวมถึงปัญหาสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และเพื่อเป็นการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่มีผลกระทบจากการขายบริการทางเพศ ผู้ต้องขังหญิง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ควรได้รับการพัฒนาบทบาทและปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการขายบริการทางเพศ และพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงบทบาทของความเสมอภาค และความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ เพื่อมุ่งเน้นให้คนในสังคมสามารถดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย มีเจตคติที่เอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของหญิงและชายในการร่วมกันพัฒนาและมีส่วนร่วมในสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การบริหาร และการปกครอง อย่างเต็มที่ อีกทั้งให้สตรีได้รับการคุ้มครองให้มีความมั่นคงในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินเท่าเทียมชาย หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ตัวผู้กระทำผิดสามารถแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับตนเองและสังคม ทั้งนี้การถูกควบคุมเป็นเวลานาน ๆ ขาดการรับรู้ข่าวสารจากโลกภายนอก ทำให้ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ผู้ต้องขังหญิงจึงควรได้รับการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษอย่างปกติสุขในสังคม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศของกลุ่มผู้ต้องขังหญิง
๒. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ
๓. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังหญิง

วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามเชิงปริมาณซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสตรี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศ ทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหญิง สำหรับแบบสอบถามเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจและพร้อมจะเปิดเผยข้อมูลของตนเอง แบ่งเป็นกลุ่มผู้ต้องขังหญิงคดีเด็ดขาดทุกประเภทคดี และเป็นผู้ที่เคยขายบริการทางเพศ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๑๑๒ ราย และสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน ๙ ราย เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก นอกจากนี้ ยังศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น บทความ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการส่งแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับ

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for Social Science) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความมีนัยสำคัญโดยค่าไคสแควร์ (Chi - Square) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบตารางแสดงข้อมูลทางสถิติ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษาวิจัย

๑. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศ

จากการศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาก่อนที่จะประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ เนื่องจากมีพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกแยก อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่หรือญาติและตนเองก็ประสบปัญหาทางครอบครัวเหมือนกัน ไม่มีอาชีพที่มั่นคง ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต เพราะว่ามีครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อย มีการศึกษาต่ำทำให้ต้องช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิต และจากการที่เคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว จึงไม่คิดถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้หญิง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางด้านแรงกดดันทางด้านจิตใจที่เกิดจากครอบครัวไม่อบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ ส่งผลให้กลายเป็นเด็กเที่ยวเตร่ ถูกชักจูงให้ขายบริการทางเพศ และสามารถที่จะติดต่อกับผู้รับบริการด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านนายหน้า เพราะที่ผู้รับบริการส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนชอบเที่ยวในสถานเริงรมย์ และมักใช้บริการทางเพศจากแหล่งมั่วสุมเหล่านี้ แม้ว่าสถิติโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะสูงขึ้น และต้องเสี่ยงงบประมาณในการรักษาเป็นจำนวนมาก แต่การขาดจิตสำนึกโดยไม่คำนึงถึงงบประมาณที่จำเป็นต้องนำมาพัฒนาประเทศ โดยคิดว่าการขายบริการทางเพศไม่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เพราะว่ามีเมื่อมีการขายบริการทางเพศทุกครั้ง จะใช้ถุงยางป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างปลอดภัยที่สุด และมีการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างก็รับรู้ว่าการขายบริการทางเพศ เป็นอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับและไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนหรือสังคมได้ แม้แต่กับทางครอบครัวก็ปิดบังไม่ให้อ่านรู้ ถึงแม้ว่าอาชีพขายบริการทางเพศจะเป็นกลุ่มอาชีพที่อันตรายและเสี่ยงต่อการติดต่อโรคทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะโรคเอดส์ แต่ก็ยังมีการประกอบอาชีพนี้อยู่ตลอดและต่อเนื่อง โดยคิดว่างานสบาย รายได้ดี เป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากการยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทั้ง ๆ ที่มีกฎหมายบังคับใช้กับผู้ที่ทำให้ผิดในฐานะผู้ขายบริการทางเพศ และผู้รับบริการทางเพศ แต่ด้วยความหย่อนประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้กฎหมายกับการแก้ไขปัญหาค่าประเมินไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ทำให้ทั้งผู้ขายบริการและผู้รับบริการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ส่งผลให้การขายบริการทางเพศแพร่หลายขึ้น และขยายวงกว้างจากผู้ใหญ่มาสู่วงการเด็กและเยาวชนที่เริ่มค้าบริการทางเพศมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรที่จะเพิ่มบทลงโทษที่รุนแรงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนการขายบริการทางเพศ โดยเห็นว่าการเพิ่มบทลงโทษที่รุนแรง ทำให้การขายบริการทางเพศลดลง นอกจากนี้ควรมีมาตรการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ขายบริการทางเพศ เช่น การฟื้นฟูสภาพจิตใจ การฝึกอาชีพ เพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อลดปัญหาการขายบริการทางเพศ สามารถประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวเองได้

๒. ทศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ

จากการศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ พบว่า การขายบริการทางเพศเป็นเรื่องปกติธรรมดา เพื่อน ๆ ในกลุ่มส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดียวกัน เพราะเกิดจากการคบค้าสมาคมที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้ และมีการชักนำให้ก้าวเข้าสู่การขายบริการทางเพศ เป็นอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ ทำให้ตนเองต้องมีปฏิสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มอาชีพเดียวกันจึงมองเป็นเรื่องปกติ เห็นว่า เป็นอาชีพที่มีรายได้ดีเพียงพอในการดำรงชีพในสังคมและสามารถจุนเจือครอบครัวได้ แม้ว่าการขายบริการทางเพศเป็นการทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้หญิง แต่ก็เป็นทางเลือกจากรายได้ที่เป็นตัวเงินจากอาชีพนี้ นอกจากนี้ พบว่า การขายบริการทางเพศเกิดจากการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณี แสดงให้เห็นว่า การขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายตามบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดไว้ โดยคิดว่าการซื้อขายบริการทางเพศสามารถทำได้ตามสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เหมือนเป็นแหล่งธุรกิจทางเพศสามารถเลือกการให้บริการหรือรับบริการทางเพศได้ตามความต้องการ และยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่าย และถือเป็นสามเหตุหนึ่งของการก่ออาชญากรรม ซึ่งหลายคนอาจมองว่าการก่ออาชญากรรมเป็นการกระทำที่รุนแรงและส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นอาชญากร แต่ปัจจุบันนี้ผู้หญิงที่ขายบริการทางเพศก็มีส่วนร่วมรู้เห็นหรืออาจมีส่วนร่วมก่ออาชญากรรมมากขึ้น บางครั้งเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เช่น การวางยาและปลดทรัพย์ผู้รับบริการ การเป็นนางนกต่อหลอกผู้มารับบริการให้ได้รับอันตรายจากกลุ่มมิจฉาชีพ หรือจากกลุ่มอาชญากรมีอาชีพ อีกทั้งการไม่ได้รับการศึกษาเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ถูกหลอกลวงไปขายบริการทางเพศได้ง่าย เพราะการศึกษาต่ำ ค่าแรงงานถูก ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ หางานทำได้ยาก ทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเข้าสู่กระบวนการขายบริการทางเพศ เพียงหวังเพื่อต้องการเงินมาใช้ในชีวิตประจำวัน และเลี้ยงดูครอบครัว โดยในบางกรณีได้รับการสนับสนุนจากบิดา มารดา เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมชุมชนของหมู่บ้านตามชนบท เมื่อลูกสาวเรียนจบหลักสูตรประถมศึกษาจะได้รับการติดต่อเพื่อไปขายบริการทางเพศ กลายเป็นข้อจำกัดด้านวัยยังน้อยและการศึกษาต่ำ ทำให้เด็กหญิงไม่สามารถหางานใดที่ให้รายได้สูงเพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น ทศนคติต่อการขายบริการทางเพศ เป็นการสะท้อนสภาพของสังคมได้ชัดเจนมากขึ้นในด้านการพัฒนาสังคมในรูปแบบของการบริโภควัตถุนิยม การหาเงินได้ง่าย รายได้ดี งานสบาย ยังเป็นค่านิยมในหมู่ผู้หญิง ถึงแม้จะมีการพยายามนำกฎหมายมาตัดวงจรของธุรกิจทางเพศ โดยการห้ามค้าประเวณี แต่ก็ยังมี การขายบริการทางเพศแอบแฝงกับสถานบริการต่าง ๆ ที่ยากต่อการตรวจสอบ

๓. แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังหญิง

ผลการศึกษา พบว่า การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหญิง พบว่า เรือนจำ/ทัณฑสถานดำเนินการจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้านการปักผ้าและเย็บผ้าให้ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้ต้องขังมีความรู้ติดตัวและปลูกฝังให้ผู้ต้องขังมีนิสัยรักการทำงาน รวมทั้งเพื่อเป็นการทำให้ผู้ต้องขังมีงานทำ ไม่คิดฟุ้งซ่าน ซึ่งการฝึกวิชาชีพที่จัดให้ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่จะตรงกับความสนใจและความถนัด บางรายอยากให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ฝึกวิชาชีพเกี่ยวกับเสริมสวย และนวดแผนโบราณ เนื่องจากเป็นอาชีพที่นิยม และหารายได้ได้ง่ายจากสังคมภายนอก เมื่อพ้นโทษกลับบ้านก็จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินทุนสำหรับเปิดร้านของตนเอง แต่สามารถเป็นลูกจ้างในร้านเพื่อฝึกความชำนาญ

เพิ่มเติม และเก็บเงินสะสมให้มากพอที่จะเปิดร้านเป็นของตนเองได้ นอกจากนี้ผู้ต้องขังหญิงไม่ได้เข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยทุกราย เนื่องจากคุณสมบัติไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่เรือนจำ/ทัณฑสถานกำหนด เพราะเหลือกำหนดโทษอีกมาก หรือบางคนมีกำหนดโทษตลอดชีวิต ซึ่งตามหลักเกณฑ์แล้วผู้ต้องขังหญิงที่จะเข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยต้องเหลือโทษที่ต้องจำต่อไปอีกไม่เกิน ๖ เดือน เมื่ออบรมฝึกอาชีพตามโครงการฯ จบหลักสูตรแล้ว และได้รับการปล่อยตัวตามกำหนดโทษ สามารถนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพได้ โดยจะมีการจัดกิจกรรม อบรมธรรมะ เพื่อกล่อมเกล่าจิตใจให้เข้มแข็งต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต ไม่คิดที่จะกระทำผิดซ้ำอีก มีการแนะนำการประกอบอาชีพ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนที่สามารถจะกู้เงินมาเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างเสนอว่า ต้องการให้เรือนจำ/ทัณฑสถานฝึกอบรมเพิ่มเติมวิชาชีพด้านการทำขนมและอาหาร เพื่อนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหญิงจำเป็นต้องเน้นหนักในเรื่องของการฝึกอบรมวิชาชีพที่มีตลาดแรงงานรองรับ เมื่อพ้นโทษสามารถหางานได้ง่าย หรือเป็นเจ้าของกิจการส่วนตัว มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ พบว่า การจะพัฒนา แก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังหญิงให้กลับตนเป็นคนดีได้ นอกจากให้การศึกษาอบรมทั้งสายสามัญและสายอาชีพแล้ว ในการดูแลให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศก่อนต้องโทษเหล่านี้ จำเป็นต้องมีแนวทางที่ให้ปฏิบัติโดยเฉพาะเพื่อเป็นการให้ความรู้ ปลุกจิตสำนึกปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ชีวิตเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว ดังต่อไปนี้

๑. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสตรี เรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรดำเนินการจัดวิทยากรหรืออาจารย์ภายนอก ผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับบทบาทสตรีในด้านสิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย บรรยายให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะสตรี การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติต่อการขายบริการทางเพศ รวมทั้งการป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหญิงมีพฤติกรรมขายบริการทางเพศซ้ำเมื่อพ้นโทษ

๒. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายในการกระทำผิด ขายบริการทางเพศหรือมีการเรียนการสอนเสริมในหลักสูตร รวมถึงการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมความรู้ในเรื่องวัฒนธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมความรู้และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพื่อเป็นการรณรงค์และป้องกันการขายบริการทางเพศซ้ำ

๓. การแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังหญิง เรือนจำ/ทัณฑสถานควรจัดให้มีโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยให้เฉพาะกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่มีประวัติเคยขายบริการทางเพศเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม รวมทั้งการพัฒนาความรู้ และเพิ่มทักษะในด้านต่างๆ เช่น การปรับตัวกับครอบครัว สังคม การประกอบอาชีพ และควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

หรือสภาพท้องถิ่นให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ และใช้เงินลงทุนน้อย และการฝึกอบรมวิชาชีพแรงงานรับจ้างควรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายขณะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน และเก็บสะสมไว้ภายหน้าเมื่อพ้นโทษ

๔. ควรให้กระทรวงที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการพัฒนาลังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน มีบทบาทที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของกลุ่มผู้หญิงด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง เพื่อให้โอกาสในการสร้างตนในสังคม ช่วยเหลือพัฒนาฝีมือแรงงาน อบรมเพิ่มทักษะในการทำงานเพื่อให้โอกาสในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ในการเลี้ยงตนเองและครอบครัว

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. ทัศนคติของผู้ต้องขังหญิงต่อการขายบริการทางเพศ. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๑.

งานวิจัยและพัฒนา

ปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตำรวจ ในการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ (ได้รับรางวัลประเภทรายงานการวิจัยรางวัลระดับดี)

ศึกษาวิจัยโดย... ผศ. พ.ต.ท.หญิง ดร.ทิพย์มัมพร เกษโกมล และคณะ

ความสำคัญและความเป็นมาของการศึกษาวิจัย

ปัญหาด้านความประพฤติและการกระทำผิดของเยาวชนชาย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยกัน ดังนั้น การให้ความเคารพกฎระเบียบควรมีการพัฒนา ด้านการเคารพกฎระเบียบสำหรับเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น ควรเริ่มต้นที่ครอบครัวในมุมมองใหม่ ซึ่งที่ผ่านมามี การทำการศึกษาวิจัยในมารดา มากกว่าบิดา ที่เป็นการมุ่งเน้นส่งเสริมมารดาในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร และ ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรของบิดา แสดงให้เห็นว่า บิดาสามารถช่วยมารดาในการ อบรมเลี้ยงดูบุตร (Phisalaphone and Vanindananda, ๑๙๘๕) เพราะบิดามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากกว่ามารดา ทั้งด้านความผิดปกติทางจิต (Phares and Compas, ๑๙๙๒) และความผิดปกติด้านความประพฤติ โดยเฉพาะ พฤติกรรมการต่อต้านสังคม (Wu and Kandal, ๑๙๙๕ อ้างถึงใน Sim, ๒๐๐๓) และงานวิจัยที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่า บิดามีบทบาทสำคัญในเรื่องพัฒนาการของบุตรชาย (Popenoe, ๑๙๙๖ อ้างถึงใน Ogletree, Jones and Coyl, ๒๐๐๒)

อาชีพตำรวจเกี่ยวข้องกับการออกคำสั่ง ควบคุม และลงโทษการทำความผิดของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นพลเมืองดี และตำรวจอาจจะเป็นตัวแบบที่ดี สำหรับครอบครัวและประชาชน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสาเหตุภายใน (จิตลักษณะ) และภายนอก (ครอบครัวและสังคม) เกี่ยวกับพฤติกรรมในการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ ซึ่งส่งผลต่อ บุตรชาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการคือ

๑. เพื่อศึกษาว่าจิตลักษณะและสถานการณ์ในชีวิตของตำรวจ ร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมการ ปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

๒. เพื่อศึกษาว่าเส้นทางอิทธิพลของปัจจัยเชิงเหตุทางจิตลักษณะ และสถานการณ์ที่มีต่อ พฤติกรรมการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ และพฤติกรรมของบุตรชายเป็นอย่างไร

LIRT

๓. เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการชายน้อยเพียงใด และ

๔. เพื่อบ่งชี้กลุ่มเสี่ยงและปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญของกลุ่มเสี่ยงฝ่ายบิดา

ประโยชน์ที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ประการแรก : การพัฒนากลุ่มบิดาที่มีระดับชั้นยศสัญญาบัตร ที่มีบุตรอายุมากกว่า ๑๕ ปี โดยพัฒนาใน ๗ ด้าน ได้แก่

๑. การส่งเสริมให้บิดามีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตน เคารพกฎระเบียบ

๒. การส่งเสริมให้บิดามีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบ

๓. การพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนในการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบ

๔. การส่งเสริมให้บิดามีทัศนคติที่ดีต่อบุตร

๕. การเพิ่มเวลาในการอยู่และทำกิจกรรมร่วมกันกับบุตร

๖. การส่งเสริมการนำแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวของบิดามาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และ

๗. การส่งเสริมให้คู่สมรสเลี้ยงดูและอบรมบุตรร่วมกัน

ประการที่สอง : การจัดทำมีการฝึกอบรมในเรื่องการสร้างครอบครัวที่อบอุ่น เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เคารพกฎระเบียบ และ

ประการที่สาม : การจัดทำมีการฝึกอบรมแก่ข้าราชการตำรวจทั้งหมด เช่น กับกลุ่มบิดาที่มีระดับชั้นยศสัญญาบัตร ซึ่งมีบุตรชายอายุมากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มเร่งด่วน รวมทั้งกลุ่มบิดากลุ่มอื่น เช่น ยังไม่มีบุตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นบิดาที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้ใช้กลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามกำหนด (Stratified Quota Random Sampling) ซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจเพศชายทั้งระดับชั้นยศสัญญาบัตรและประทวน ที่มีบุตรชายอย่างน้อย ๑ คน โดยมีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๙ ปี จำนวน ๗๕๒ คน และบุตรชายของข้าราชการตำรวจจำนวน ๗๕๒ คน รวมเป็น ๗๕๒ ครอบครัว โดยการสัมภาษณ์

LIART

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบถึงสาเหตุของพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ โดยมีปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ตำรวจหลายประการ คือ

ประการแรก บิดาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยาสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากกว่าบิดาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภรรยาต่ำ และบิดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากกว่าบิดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อบุตรน้อย รวมทั้งบิดาที่มีความเชื่ออำนาจในตนในการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมากกว่าบิดาที่มีความเชื่ออำนาจในตนในการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบน้อย

บิดาที่ได้รับแบบอย่างจากบรรพบุรุษมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่ได้รับแบบอย่างที่ดีจากบรรพบุรุษน้อย และบิดาที่มีความเครียดในการทำงานน้อย เป็นผู้มีพฤติกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีความเครียดในการทำงานมาก ผลเช่นนี้พบในบิดาที่มีระดับชั้นยศสัญญาบัตร บิดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๕ ปี และบิดาที่มีบุตรกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น บิดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนเคารพกฎระเบียบมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนเคารพกฎระเบียบน้อย ยกเว้นบิดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และบิดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง

บิดาที่มีความใกล้ชิดบุตรมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการปรับพฤติกรรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีความใกล้ชิดบุตรน้อย และบิดาที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาก เป็นผู้มีการปรับพฤติกรรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมน้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวมและในกลุ่มบิดาที่มีอายุมากกว่า ๔๕ ปี ทั้งประจวบและสัญญาบัตร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีบุตรอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๕ ปี และเป็นบุตรที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ส่วนบิดาที่มีปทัสถานในการเคารพกฎระเบียบมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการส่งเสริมสนับสนุนให้คนรอบข้างเคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีปทัสถานในการเคารพกฎระเบียบน้อย และบิดาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต - ควบคุมตนมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการส่งเสริมสนับสนุนให้คนรอบข้างเคารพกฎระเบียบมากกว่าบิดาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต - ควบคุมตนน้อย

ประการที่สอง พบว่า

๑. ทัศนคติที่ดีต่อบุตร ความใกล้ชิดบุตร ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนเคารพกฎระเบียบ และการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสให้อบรมบุตร เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน

LIART

๒. ความใกล้ชิดบุตร ทักษะที่ดีต่อบุตร และการได้รับแบบอย่างจากบรรพบุรุษ เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล

๓. การได้รับแบบอย่างจากบรรพบุรุษ ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติตนเคารพกฎระเบียบ และความสัมพันธ์ที่ดีกับภริยา เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎระเบียบ

๔. การได้รับแบบอย่างจากบรรพบุรุษ ความใกล้ชิดบุตร และความเชื่ออำนาจในตนในการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบ เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์ปรับพฤติกรรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบ

กล่าวโดยสรุป คือ ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์ปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ ได้แก่ การได้รับแบบอย่างจากบรรพบุรุษ และความใกล้ชิดบุตร ส่วนทักษะที่ดีต่อบุตร ทักษะที่ดีต่อการปฏิบัติตนเคารพกฎระเบียบ และการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสให้อบรมบุตร ซึ่งจะเป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมการณ์บิดาด้วย

ประการที่สาม พบว่า

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลในกลุ่มรวม พบว่า พฤติกรรมการณ์อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน ได้รับอิทธิพลโดยจากตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ พฤติกรรมการณ์อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล พฤติกรรมการณ์เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎระเบียบ พฤติกรรมการณ์ส่งเสริมสนับสนุนให้คนรอบข้างเคารพกฎระเบียบ หรือความเชื่ออำนาจในตนในการปลูกฝังอบรมบุตรให้เคารพกฎระเบียบ เป็นต้น

เรียบเรียงโดย... ปิยะวรรณ ปานโต

เอกสารอ้างอิง :

ทิพย์มัมพร เกษโกมล และคณะ. ปัจจัยเชิงเหตุและเชิงผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ตำรวจในการปลูกฝังอบรมบุตรชายให้เคารพกฎระเบียบ. ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมการณ์ไทย. รางวัลผลงานด้านการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมการณ์ไทย. ประเภทรายงานการวิจัยรางวัลระดับดี ประจำปี ๒๕๕๒.

การพัฒนาคณะกรรมการธิการของวุฒิสภา

วิจัยโดย...วนิดา สัจพันโรจน์

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ในส่วนของอำนาจนิติบัญญัติ รัฐสภาเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งรูปแบบและโครงสร้างของรัฐสภาโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบสภาเดี่ยว และรูปแบบสภาคู่ การจะเลือกใช้โครงสร้างและรูปแบบของรัฐสภาแบบใดขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นต้นมา รูปแบบและโครงสร้างของรัฐสภาไทย มีทั้งรูปแบบสภาเดี่ยวและรูปแบบสภาคู่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับในขณะนั้น และตามสถานการณ์ความเหมาะสมของบ้านเมืองในขณะนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ฉบับที่ ๓ กำหนดให้ประเทศไทยปกครองประเทศโดยใช้รูปแบบสภาคู่เป็นครั้งแรก โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งและ “พฤฒสภา” ซึ่งต่อมาเรียกว่า “สมาชิกวุฒิสภา” ซึ่งมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม ทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรส่งมาให้และตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ต่อมา เมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ฉบับที่ ๑๖ ประเทศไทยได้มีการปกครองด้วยระบบสภาคู่ คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนเป็นครั้งแรก รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาได้กำหนดอำนาจหน้าที่หลักของทั้งสองสภา คือ พิจารณาศึกษาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ความเห็นชอบกิจการสำคัญของประเทศ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ทำ

การรัฐประหารประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ส่งผลให้ประเทศไทยปกครองประเทศโดยใช้รูปแบบสภาเดียว คือ “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ปฏิบัติหน้าที่เป็นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ด้วยภารกิจที่มากมาย รัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจสภานิติบัญญัติแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองงานและช่วยแบ่งเบาภาระงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการของวุฒิสภา รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการในการเรียกเอกสาร ข้อมูล และบุคคลภายนอกให้มาชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่ในขณะนั้น แต่ไม่มีบทลงโทษทางกฎหมาย จึงไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการเท่าที่ควร และหัวหน้าส่วนราชการก็ไม่ยอมมาชี้แจงด้วยตนเอง แต่ส่งตัวแทนที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจมาชี้แจงแทน ทำให้ปัญหาที่คณะกรรมการกำลังพิจารณาอยู่ไม่สามารถแก้ไขได้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาในฐานะเป็นองค์กรสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการของวุฒิสภา ยังมีปัญหาอุปสรรคทั้งด้านองค์กร ด้านบุคลากร ด้านบริหารจัดการ ด้านพัสดุ และเครื่องมือ เครื่องใช้ ประกอบกับการขาดความรู้ ความสามารถในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์งานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในลักษณะทำหน้าที่ธุรการให้กับคณะกรรมการ

วนิดา สัจพันธ์โรจน์ จึงมีความสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาคณะกรรมการของวุฒิสภา และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถปรับตัวให้ทันกับกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการของวุฒิสภา ให้สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องในการใช้อำนาจคณะกรรมการของวุฒิสภาในการเรียกเอกสารข้อมูลและบุคคลภายนอกให้มาชี้แจงข้อเท็จจริง
๒. เพื่อศึกษาการเข้าสู่ตำแหน่งคณะกรรมการของวุฒิสภา ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการของวุฒิสภา
๓. เพื่อศึกษาโครงสร้างการปฏิบัติงานของคณะกรรมการวุฒิสภา เพื่อพัฒนาให้มีศักยภาพสูงขึ้น
๔. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการประจำสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาฝ่ายวิชาการ เพื่อพัฒนาให้มีคุณสมบัติเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการของวุฒิสภา

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกอดีตประธานคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาทุกคณะ รวม ๒๒ คณะ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด และข้าราชการสำนักวิชาการและวิจัยของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อพัฒนาให้มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำคณะกรรมการวุฒิสภา

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลโดยรวบรวมเอกสารของคณะกรรมการวุฒิสภาชุดต่าง ๆ เอกสารจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เอกสารจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรัฐธรรมนูญทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ

๓. การสังเกตการณ์ ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์การประชุมของคณะกรรมการ “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” เพื่อให้ได้ข้อมูลจาก “สถานการณ์จริง” ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมาศึกษาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

๑. ด้านอุปสรรคและปัญหาของคณะกรรมการวุฒิสภา จากผลการวิจัยพบว่า องค์กรของคณะกรรมการวุฒิสภามีอุปสรรคและปัญหาในด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน และด้านองค์ประกอบ โดยด้านโครงสร้าง พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการเรียกเอกสารและบุคคลเข้าชี้แจง เนื่องจากบุคคลไม่ให้เอกสารหรือไม่เข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการวุฒิสภา โดยคณะกรรมการฯ ไม่สามารถบังคับได้ ทำให้คณะกรรมการฯ ไม่มีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งการจัดโครงสร้างและการกำหนดอำนาจหน้าที่เป็นไปอย่างไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดทำรายละเอียดของการปฏิบัติงานของแต่ละคณะกรรมการวุฒิสภาไว้ตั้งแต่แรก ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ การกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการวุฒิสภาที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมการปฏิบัติงานในบางส่วนของรัฐบาล ทำให้คณะกรรมการวุฒิสภาไม่สามารถติดตามผลงานและการปฏิบัติงานของรัฐบาลบางส่วนได้ โดยเฉพาะเรื่องการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณและผลงานที่เกิดจากการใช้จ่ายงบประมาณ เนื่องจากการจัดโครงสร้างของคณะกรรมการวุฒิสภาเพื่อติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาล ยังมีโครงสร้างแบบเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการวุฒิสภาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ คณะกรรมการวุฒิสภายังมีปัญหาด้านระบบการปฏิบัติหน้าที่ โดยพบว่า ในการควบคุม ติดตาม และกำกับการบริหารงานของรัฐบาล คณะกรรมการของวุฒิสภายังขาดรายละเอียดการปฏิบัติงานของรัฐบาล รวมทั้งยังขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลที่จำเป็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้คณะกรรมการวุฒิสภาไม่สามารถติดตามและกำกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ปัญหาด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญคือ ปัญหาของการเข้าสู่ตำแหน่งการเป็นคณะกรรมการวุฒิสภา ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ เลขานุการ โดยการเข้าสู่ตำแหน่งการเป็นคณะกรรมการวุฒิสภานั้น โดยปกติการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่งกรรมการวุฒิสภาที่ประชุมวุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวน ๑๑ คน และให้สมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนแสดงความจำนงเข้าสู่คณะกรรมการ ทำให้สมาชิกหลายคนพยายามยื่นความจำนงเข้าสู่ตำแหน่งของ

คณะกรรมการการที่มีผลประโยชน์ต่อตนเอง หรือมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ด้านปัญหาเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งที่ปรึกษา พบว่า ที่ปรึกษาของคณะกรรมการวุฒิสภา มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการวุฒิสภา โดยการเสนอชื่อหรือจากคณะกรรมการวุฒิสภามีหนังสือเชิญมาเป็นที่ปรึกษา ทำให้ผู้ที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาไม่มีความรู้ความสามารถ และไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในการเข้าสู่ตำแหน่งผู้ชำนาญการคือ ผู้ชำนาญการที่ได้รับการบรรจุยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยงานสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการกำหนดคุณสมบัติของผู้ชำนาญการเป็นไปอย่างกว้าง ๆ และไม่มีกำหนดระยะเวลาว่า บุคคลนั้นเคยปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ มานานเท่าใด รวมทั้งด้านการเข้าสู่ตำแหน่งนักวิชาการ พบว่า ได้มีการกำหนดคุณสมบัติ และวุฒิการศึกษาไว้ โดยคณะกรรมการแต่ละคณะเป็นผู้กำหนด และให้ที่ประชุมคณะกรรมการวุฒิสภาแต่ละคณะให้ความเห็นชอบ แต่จากการวิจัยพบว่า นักวิชาการจำนวนไม่น้อยของคณะกรรมการวุฒิสภายังขาดศักยภาพที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาสุดท้ายของด้านบุคลากร คือ การเข้าสู่ตำแหน่งนักวิชาการ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า เลขานุการของคณะกรรมการวุฒิสภาบางคณะ ยังไม่เคยมีประสบการณ์และความรู้เฉพาะด้านของการเป็นเลขานุการของคณะกรรมการ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญของคณะกรรมการคือ ขาดการสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และขาดการสนับสนุนทางด้านบริหาร โดยด้านงบประมาณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภายังขาดการใช้ระเบียบบริหารงบประมาณของตนเอง ส่วนด้านบุคลากรยังขาดการจัดบุคลากรให้แก่คณะกรรมการอย่างพอเพียง ด้านเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร พบว่า ยังขาดการจัดเครือข่ายการติดต่อสื่อสารทั้งในและนอกวุฒิสภา ด้านห้องประชุมและห้องปฏิบัติงาน พบว่า ยังขาดการจัดห้องประชุมและห้องปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการวุฒิสภาแต่ละคณะได้ใช้ประชุมและปฏิบัติงานภายในของคณะกรรมการวุฒิสภา และด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ พบว่า ยังขาดการจัดเครื่องมือ อุปกรณ์ที่พอเพียง และทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะด้านองค์กร

๑.๑ อำนาจในการขอเอกสารจากบุคคลและการให้บุคคลมาชี้แจงต่อคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ควรมีการดำเนินการใน ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกในกรณีบุคคลไม่ให้เอกสารหรือไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะตั้งกระทู้ถามและขออภิปรายรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เพื่อกดดันให้บุคคลต้องให้เอกสารหรือต้องมาชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา และในขั้นตอนที่สอง กรณีหากมีโอกาสในการแก้ไขรัฐธรรมนูญควรใช้โอกาสในการเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการขอเอกสารจากบุคคลและการให้บุคคลมาชี้แจงต่อคณะกรรมการ

LI RT

๑.๒ ระบบปฏิบัติงานของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา

๑.๒.๑ ด้านระบบการปฏิบัติงาน ควรมีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านระบบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ๔ ประการคือ ๑) การพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ ของคณะกรรมการฯ ควรมุ่งกฎหมายในลักษณะเดียวกับที่ประเทศต่าง ๆ ถือปฏิบัติมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ๒) การควบคุมและกำกับการบริหารงานของรัฐบาล คณะกรรมการแต่ละคณะควรมีสำนักงานของตนเองให้ครบทั้ง ๒๒ คณะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจัดตั้งระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลทุกกระทรวง ๓) การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาล รัฐสภาควรจัดตั้งสำนักงบประมาณของรัฐสภาเอง เพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่ายของประเทศ ๔) การจัดทำประชาพิจารณ์ คณะกรรมการฯ ควรให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์สำหรับทุกโครงการที่มีผลกระทบอย่างมากต่อประชาชน

๑.๒.๒ ด้านโครงสร้างงาน ได้แก่ ๑) พิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องโครงสร้างงานที่ซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจน โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสามัญหรือหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองเพื่อเสนอให้ประธานวุฒิสภา ๒) ควรจัดตั้งคณะกรรมการของวุฒิสภาบางคณะในลักษณะที่สามารถยุบเลิก หรือเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติ ๓) แบ่งงานในแต่ละคณะกรรมการวุฒิสภา ออกเป็นกลุ่มงานหรือเป็นด้าน ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานของสมาชิก คณะกรรมการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการเกิดการเรียนรู้และเกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

๒. ข้อเสนอแนะด้านบุคลากร

๒.๑ การเข้าสู่ตำแหน่งคณะกรรมการ ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการ ควรกำหนดกรอบข้อบังคับว่าด้วยอำนาจและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจนให้ตรงตามความรู้ความชำนาญในด้านนั้น ๆ และควรมีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะด้านอย่างเข้มงวดในการให้บุคคลเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ

๒.๒ ควรใช้หลักการพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อให้ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามีศักยภาพ และสามารถเข้าสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานแต่ละด้านได้ สามารถสนับสนุนงานของคณะกรรมการของวุฒิสภาแต่ละชุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ข้อเสนอแนะด้านสภาพแวดล้อม

๓.๑ ควรพัฒนาข้าราชการฝ่ายวิชาการและวิจัยของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาให้เป็นนักวิจัยประจำสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพสามารถแก้ไขปัญห และหาคำตอบให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของกระทรวงต่าง ๆ และสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ พร้อมทั้งจะนำไปใช้งานได้

เสนอต่อคณะกรรมการของวุฒิสภาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เพื่อให้คณะกรรมการของวุฒิสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓.๒ ควรพยายามสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการวุฒิสภา

ประโยชน์ของรายงานการวิจัยที่มีต่อวงงานของรัฐสภา

รายงานการวิจัยเรื่องนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการที่ไม่สามารถเรียกเอกสารข้อมูล และให้บุคคลภายนอกมาชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก คณะกรรมการไม่มีอำนาจบังคับ ปัญหาการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนของคณะกรรมการ และไม่ครอบคลุมการปฏิบัติงานของรัฐสภา เนื่องจากการจัดโครงสร้างของคณะกรรมการไม่เหมาะสม และไม่กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีความละเอียด ชัดเจน ปัญหาบุคลากรตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะด้านอย่างเข้มงวดในการให้บุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง นอกจากนี้ ยังขาดการสนับสนุนอย่างเหมาะสมจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รวมทั้งบุคลากรด้านวิชาการและวิจัยไม่มีความเป็นมืออาชีพเพียงพอที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ดังนั้น รายงานการวิจัยเรื่องนี้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาเพื่อพิจารณาเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับคณะกรรมการของทั้งสองสภา และเป็นประโยชน์ต่อทั้งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในการปรับโครงสร้างการบริหารให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการและวิจัย ให้มีศักยภาพสามารถสนับสนุนงานวิชาการและวิจัยให้กับคณะกรรมการได้อย่างมืออาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญให้คณะกรรมการสามารถพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างที่ต้องการ มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง ต่อไป

เรียบเรียงโดย...อัญชลี จวงจันทร์

เอกสารอ้างอิง

วนิดา สัจพันธ์โรจน์. การพัฒนาคณะกรรมการของวุฒิสภา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

บทความที่น่าสนใจ

กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ

เรียบเรียงโดย...นาริลักษณ์ ศิริวรรณ

ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กันอย่างแพร่หลาย แนวโน้มการทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐมีมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา คือ ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของระบบ และความกังวลในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องมีมาตรการในการคุ้มครอง เพื่อให้การทำธุรกรรมมีความปลอดภัย สามารถบังคับใช้ได้ทางปฏิบัติ ซึ่งต้องอยู่ในรูปของกฎหมายนั่นเอง

๑. กฎหมายที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศของไทย

การทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนับเป็นเรื่องใหม่ในทางกฎหมายและเกี่ยวข้องกับนานาประเทศ กฎหมายที่มีอยู่เดิมไม่ครอบคลุมเพียงพอ ทำให้ต้องมีการออกกฎหมายใหม่ขึ้นมาอีกหลายฉบับ ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ อินเดีย สิงคโปร์ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่

- ๑) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ๒) กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
- ๓) กฎหมายแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- ๔) กฎหมายลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์
- ๕) กฎหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
- ๖) กฎหมายลำดับรองของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๗๘

กฎหมายดังกล่าวจะช่วยเสริมกฎหมายซึ่งมีอยู่เดิมที่ไม่สามารถครอบคลุมถึง เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเพื่อให้การทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒. กฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Transactions Law)

เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างจากวิธีการทำธุรกรรมแบบเดิมเป็นอันมาก จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีสถานะทางกฎหมายเสมือนกับทำธุรกรรมแบบเดิม เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้นำเชื่อถือมีผลบังคับใช้ รวมทั้งมีหน่วยงานที่ควบคุมดูแล และมีหน้าที่ในการปรับปรุง

พัฒนาศักยภาพให้มีมาตรฐาน สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพให้นานาประเทศยอมรับ จะเห็นได้ว่ากฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มุ่งเน้นในเรื่องข้อความที่จัดทำขึ้น เป็นรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บเพจข้อความสนทนาในเว็บบอร์ด ซึ่งสามารถนำข้อความออกมาใช้ในภายหลังได้ ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว

๓. กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Computer Crime Law)

เนื่องจากการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์มีความแตกต่างไปจากการกระทำความผิดแบบเดิมค่อนข้างมาก และกฎหมายที่มีอยู่โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถนำมาปรับใช้กับพฤติกรรมดังกล่าวที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลและสังคมได้ อีกทั้งคอมพิวเตอร์ก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน โอกาสที่จะมีการกระทำความผิดหรือเป็นผู้ถูกกระทำมีมากขึ้นตามไปด้วย จึงต้องมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความผิดในลักษณะนี้ขึ้น

กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เมื่อมีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการได้เปลี่ยนชื่อเป็น “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐” เป็นกฎหมายขนาดสั้นเพียง ๓๐ มาตรา เนื้อหาสาระแบ่งออกเป็นหมวดความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และหมวดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยมีฐานความผิดและโทษสูงสุดแต่ละมาตราตามตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปฐานความผิดและโทษสูงสุดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา	ฐานความผิด	โทษจำคุก	โทษปรับ
๕	เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ	๖ เดือน	๑๐,๐๐๐ บาท
๖	ล่วงรู้มาตรการป้องกันและนำไปเปิดเผยทำให้ผู้อื่นเสียหาย	๑ ปี	๒๐,๐๐๐ บาท
๗	เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ	๒ ปี	๕๐,๐๐๐ บาท
๘	การดักจับข้อมูลผู้อื่นที่อยู่ในระหว่างการส่งในระบบ	๓ ปี	๖๐,๐๐๐ บาท
๙	แก้ไข ทำลาย หรือทำข้อมูลให้เสียหาย	๕ ปี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๑๐	ระงับ ชัดขวาง รบกวนระบบคอมพิวเตอร์	๕ ปี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๑๑	ส่งข้อมูล หรืออีเมลโดยปลอมแปลงที่มารบกวนผู้อื่น	ไม่มี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒	ตาม มาตรา๙, มาตรา๑๐ ถ้าเกิดความเสียหายต่อประชาชน/ความมั่นคงของประเทศ	๒๐ ปี	๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๓	จำหน่าย/เผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อทำความผิดตาม มาตรา ๕ - ๑๑	๑ ปี	๒๐,๐๐๐ บาท
๑๔	เผยแพร่/นำข้อมูลไม่เหมาะสมเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์	๕ ปี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๑๕	ผู้ให้บริการสนับสนุนหรือยินยอมให้ทำความผิด ม.๑๔	๕ ปี	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๑๖	นำภาพตัดต่อผู้อื่นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ทำให้เสียชื่อเสียง	๓ ปี	๖๐,๐๐๐ บาท

๔. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Law)

เนื่องจากข้อมูลในรูปดิจิทัลสามารถเผยแพร่และกระจายได้ รวดเร็ว การส่งต่อ การกระจาย ข่าวสารอาจกระทบถึงสิทธิส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เช่น อายุ เพศ ส่วนสูง น้ำหนัก การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติการทำงาน ประวัติอาชญากรรม หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ทำให้ระบุได้ว่าเป็นของใคร เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ รูปถ่าย DNA เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ล้วนแต่ต้องได้รับความคุ้มครองทั้งสิ้น

กลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ได้ให้หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีสาระสังเขปดังนี้

- การเก็บรวบรวมข้อมูลต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ภายใต้การรับรู้และยินยอมของเจ้าของข้อมูล
- ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดเก็บและควบคุม
- จำนวนและขอบเขตของข้อมูลต้องจัดเก็บเท่าที่จำเป็น ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำไปใช้ และมีความถูกต้อง
- ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่นำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล
- ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อความปลอดภัย ป้องกันการสูญหาย ทำลาย หรือการบุกรุกเข้าถึงใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
- ต้องมีหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูล แนวทาง การปฏิบัติ องค์กรหรือผู้ควบคุม การใช้ข้อมูล
- บุคคลต้องมีสิทธิในข้อมูลของตน เช่น การได้รับการยืนยันจากผู้ควบคุมข้อมูลว่ามีข้อมูลของตนหรือไม่เพียงใด
- ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องรับผิดชอบข้อมูลที่จัดเก็บไว้ หากนำไปเปิดเผยหรือมีการนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม หรือขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น

๕. กฎหมายว่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Funds Transfer Law)

การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ การนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ และการสื่อสารมาใช้ในระบบการชำระเงินทั้งในรูปของสื่อกลางในการชำระเงินและวิธีส่งมอบสื่อกลางในการชำระเงิน การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เราคุ้นเคย เช่น บริการออนไลน์ การฝากถอนหรือโอนทาง ATM ซึ่งดำเนินการมาร่วม ๒ ทศวรรษแล้ว แต่ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะมีเพียงระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการโอนเงินรายใหญ่ รายย่อยและระบบบาทเน็ต (Baht net) เท่านั้น เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโอนเงิน เช่น ปัญหาในเรื่องพยานหลักฐาน ปัญหาความสมบูรณ์

ของการแสดงเจตนาในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และปัญหาอื่น ๆ เช่น การฉ้อโกงโดยใช้รหัสผ่าน ความผิดพลาดที่เกิดจากตัวบุคคลและระบบต้องอาศัยกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเทียบเคียงในการพิจารณาตัดสินความ

นอกจากนั้น การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ยังครอบคลุมไปถึงการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะคุ้มครองการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นทั้ง e - Money, e - Cash หรือการใช้เครดิตแลกเปลี่ยนกัน การใช้ตัวสัญญาใช้เงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้รูปแบบเอกสารการเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อมีการทำธุรกรรมมากขึ้น โอกาสในการเกิดปัญหาก็ค่อนข้างมากขึ้น ด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินสะดวก ปลอดภัย สร้างความเชื่อมั่น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองมากยิ่งขึ้น

๖. กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (Universal Access Law)

ในมาตรา ๗๘ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้รัฐต้องมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงการพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ ดังนั้น จึงได้มีการร่างกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๘ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

ดังนั้น ทุกโครงการของรัฐไม่ว่าจะมีการทำธุรกรรมในแบบเดิม หรือมีการทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ส่วนแล้วแต่มีโอกาสที่จะเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดขึ้นได้ ซึ่งอาจเกิดจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่การทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์มีโอกาสจะเกิดปัญหาได้ในวงกว้างและร้ายแรงกว่ามาก ดังนั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายสำหรับควบคุมและป้องกันปัญหาดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ๒๕๕๗. E-Government รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รัตนไตร. ๒๕๕๘.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ๒๕๕๘. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : แชนโพร่ พรินติ้ง.

บทความที่น่าสนใจ

หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

เรียบเรียงโดย...รฐากร จุลินทร

คำว่า “หลักนิติรัฐ” และ “หลักนิติธรรม” เป็นศัพท์ทางวิชาการ ที่ใช้ในงานวิชาการด้านนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ อยู่บ่อยครั้ง (ในลักษณะเดียวกับคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” ที่เป็นศัพท์ทางวิชาการที่ ใช้ในงานวิชาการด้านศาสนา จริยศาสตร์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) จนอาจเป็นผลให้มีความเข้าใจ ว่า ความหมายของคำว่า

“หลักนิติรัฐ” และ “หลักนิติธรรม” มีความหมายเหมือนกัน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วความหมายของ ๒ คำนี้ มีความแตกต่างในสาระหลายประการ จึงควรที่ได้มีการศึกษาในที่นี้ ความหมาย และความแตกต่างของศัพท์ทางวิชาการของ ๒ คำนี้

สาระสำคัญของคำว่า “นิติรัฐ”

ที่มา “นิติรัฐ” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาเยอรมันว่า “Rechtsstaat” ที่ประกอบขึ้นจากคำสองคำ คือ คำว่า Recht ที่แปลว่า กฎหมาย และคำว่า Staat ที่แปลว่า รัฐ เมื่อรวมสองคำนี้แล้วจึงเป็นคำศัพท์ทางนิติศาสตร์ในระบบกฎหมายเยอรมัน ทั้งนี้ ได้มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษในระบบกฎหมายอังกฤษว่า “rule of law” หรือ “state-under-law” และในสหรัฐอเมริกา ได้มีการแปลเพิ่มเติมนอกเหนือจาก rule of law แล้ว คำว่า due-process-clause หรือ limited government ก็เป็นการแปลเพิ่มเติม นอกจากนั้น ยังได้มีการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส สเปน และอิตาลีอีกด้วย

ผู้นิยามศัพท์ แนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐมีขึ้นเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐเพื่อผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย โดยกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า นิติรัฐคือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายไม่ใช่โดยมนุษย์ ทั้งนี้ ให้มีการปกป้องบุคคลจากการกระทำตามอำเภอใจของรัฐหรือผู้ปกครอง สำหรับแนวความคิดกล่าวเริ่มต้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ในวงวิชาการของประเทศเยอรมัน อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันนี้ ก็ยังไม่เป็นที่ยุติว่า ใครเป็นผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า “Rechtsstaat” หรือนิติรัฐ แต่ส่วนใหญ่เชื่อกันว่า Robert von Mohi ซึ่งได้ศึกษารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในเวลานั้น เป็นคนแรกที่น่าเอาความคิดที่ว่าด้วยการดำรงอยู่ของรัฐไม่ควรจะขึ้นอยู่กับอำนาจ แต่ควรขึ้นอยู่กับเหตุผล ทั้งนี้ แนวความคิดของนิติรัฐสอดคล้องกับแนวความคิดทางปรัชญาของสำนักกฎหมายธรรมชาติที่ว่า สิทธิที่มนุษย์แต่ละคนมีติดตัวมาตามธรรมชาติ เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิดังกล่าวนี้มนุษย์แต่ละคนมีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับรัฐและไม่ขึ้นกับกฎหมายบ้านเมือง หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นสิทธิที่มีอยู่ก่อนมีรัฐ

LIART

ความหมาย นิติรัฐมีความหมายโดยสรุปว่า การปกครองแบบนิติรัฐจะต้องไม่ให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ภายใต้กฎหมายบุคคลต้องเสมอภาคกัน และบุคคลจะต้องสามารถทราบก่อนล่วงหน้าว่า กฎหมายมุ่งประสงค์จะบังคับให้ตนทำอะไรหรือไม่ให้ตนทำอะไร เพื่อที่บุคคลจะได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย โดยแนวความคิดดังกล่าว เป็นผลให้เกิดหลักการ ต่าง ๆ ตามมาในทางกฎหมายมากมาย เช่น หลักไม่มีความผิดไม่มีโทษโดยปราศจากกฎหมาย หลักการห้ามลงโทษซ้ำซ้อน หลักการห้ามตรากฎหมายย้อนหลังกำหนดโทษแก่บุคคล ฯลฯ ทั้งนี้ หลักนิติรัฐ จึงไม่มีความหมายแค่เพียงการบังคับให้รัฐต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเรียกร้องให้รัฐต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นอย่างแท้จริง สำหรับในกรณีของประเทศเยอรมนี ได้บัญญัติให้หลักนิติรัฐเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ

องค์ประกอบของนิติรัฐ

(ก) องค์ประกอบในทางรูปแบบ เพื่อให้หลักนิติรัฐมุ่งประกันความแน่นอนแห่ง นิติฐานะของบุคคล โดยประกอบไปด้วยหลักการย่อย ๆ หลายประการ ที่สำคัญได้แก่

(๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจเรียกร้องมิให้อำนาจของรัฐรวมศูนย์อยู่ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ให้มีการแบ่งแยกอำนาจหรือกระจายอำนาจ เพื่อให้เกิดการดุลและคานอำนาจกัน โดยทั่วไป รัฐธรรมนูญที่มีนิติรัฐจะแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรที่ใช้อำนาจบริหารและองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ

(๒) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ โดยองค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายที่ล่วงกรอบที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ องค์กรฝ่ายบริหารต้องกระทำการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และองค์กรฝ่ายตุลาการให้ผูกพันต่อกฎหมาย

(๓) หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาในชั้นเจ้าหน้าที่และศาลเรียกร้องให้รัฐต้องเปิดโอกาสให้ราษฎรได้ต่อสู้ป้องกันสิทธิของตนในกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของรัฐได้อย่างเต็มที่

(๔) หลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยรัฐต้องกำหนดกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนกับเอกชนเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ

(ข) องค์ประกอบในทางเนื้อหาของนิติรัฐ การปกครองแบบนิติรัฐในทางเนื้อหา แบ่งได้เป็นมิติที่สำคัญคือ มิติแรก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิหรืออำนาจที่ปัจเจกบุคคลสามารถยกขึ้นใช้ยันรัฐได้ เพื่อป้องกันการละเมิดโดยรัฐ เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน นอกจากนั้น ถ้าพิจารณาในมิติที่สอง สิทธิขั้นพื้นฐานย่อมมีฐานะเป็น “กฎหมาย” ที่มีผลผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทุกองค์กรโดยตรง นอกจากนั้น หลักการอีกประการหนึ่งคือ หลักความพอสมควรแก่เหตุ โดยรัฐไม่อาจใช้มาตรการใด ๆ ที่บรรลู่วัตถุประสงค์ของรัฐ ซึ่งเป็นมาตรการที่ไม่ชอบธรรมสร้างความเสียหายให้แก่บุคคล โดยไม่ได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับ

LIART

สาระสำคัญของคำว่า “หลักนิติธรรม”

ที่มา “หลักนิติธรรม” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า “The Rule of Law” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายอังกฤษ ตามแนวความคิดที่ว่า มนุษย์ไม่ควรถูกปกครองโดยมนุษย์ แต่ควรจะต้องถูกปกครองโดยกฎหมาย โดยมีรากฐานมาจากการจำกัดอำนาจการปกครองของกษัตริย์ประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๓ เป็นต้นมา ซึ่งมีลำดับดังนี้

- การกำหนดให้กษัตริย์อังกฤษลงนามในเอกสารรับรองต่อขุนนางอังกฤษในการจำกัดอำนาจใน ค.ศ. ๑๒๑๕
- การจัดตั้งรัฐสภาใน ค.ศ. ๑๒๖๕
- การดำเนินการของรัฐสภาสำหรับการตรา Petition of Rights เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพส่วนบุคคลใน ค.ศ. ๑๖๒๘
- การจำกัดอำนาจกษัตริย์อังกฤษและเป็นรัฐธิปไตยโดยรัฐสภาในศตวรรษที่ ๑๗

ผู้นิยามศัพท์ คำว่า “นิติธรรม” ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนครั้งแรกในศตวรรษที่ ๑๗ ในหนังสือชื่อ “The Common Wealth of Oceana” ที่เป็นผลงานของ James Harrington

ความหมาย “นิติธรรม” คือ การปกครองที่บุคคลย่อมเสมอภาคกันในทางกฎหมาย บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดย่อมต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของแผ่นดิน ทั้งนี้ การกระทำของรัฐบาลและฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย จะต้องไม่กระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ หากมีการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย ย่อมถูกฟ้องต่อศาลได้นอกจากนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความคาดหมายได้ของการกระทำของรัฐ ความชัดเจนของกฎหมาย ความมั่นคงของกฎหมาย ความเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย ความเป็นอิสระของศาล การเคารพในหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ตลอดจนความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

อนึ่ง รากฐานของหลักนิติธรรมมาจากประเทศอังกฤษ จึงมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

(๑) รัฐสภาเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด และโดยที่สิทธิทั้งหลายของราษฎรเกิดจากกฎหมายที่รัฐสภาได้ตราขึ้น และเกิดจากกฎหมายประเพณีที่พัฒนามาโดยศาล ดังนั้น สิทธิขั้นพื้นฐานของราษฎรอังกฤษไม่ได้รับการคุ้มครองและปกป้องโดยรัฐธรรมนูญ แต่ได้รับปกป้องและคุ้มครองโดยรัฐสภาและศาล

(๒) ศาลของอังกฤษไม่มีอำนาจที่จะตรวจสอบว่า กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือชอบด้วยกฎหมายใด ๆ หรือไม่

(๓) ในระบบกฎหมายอังกฤษได้ดำเนินการตามหลักนิติธรรมในแง่ที่ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและภายใต้ศาลเดียวกันตามหลักความเสมอภาค จึงกำหนดไม่ให้มีศาลปกครองที่เป็นศาลคู่ขนานกับศาลยุติธรรมเพราะพิจารณาแล้วว่า ถ้าให้ข้าราชการได้รับการพิจารณาคดีในศาลปกครอง ก็จะไม่เป็นธรรมต่อราษฎร เพราะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าราษฎร

LI RT

(๔) เนื่องจากประเพณีทางการเมืองของประเทศอังกฤษถือว่า เป็นประเทศที่มีความเชื่อในเรื่องสิทธิเสรีภาพอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายเกณฑ์ว่าด้วยความเป็นนิติรัฐ หรือนิติรัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิเสรีภาพเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นมาตรา ๆ ไป

ความแตกต่างระหว่างหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม ความแตกต่างระหว่างหลักนิติรัฐตามระบบกฎหมายเยอรมันและหลักนิติธรรมตามระบบกฎหมายอังกฤษ จำแนกได้ดังนี้

ความแตกต่างในบ่อเกิดของกฎหมาย

โดยที่ระบบกฎหมายอังกฤษ ได้พัฒนากฎหมายจากจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาล (นอกเหนือจากกฎหมายที่ตราโดยรัฐสภา) การที่ระบบกฎหมายอังกฤษยอมรับให้ผู้พิพากษาสามารถ “สร้าง” กฎหมายขึ้นมาได้เอง ส่งผลให้ระบบกฎหมายอังกฤษมีลักษณะที่ยืดหยุ่น และสามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในขณะที่ระบบกฎหมายเยอรมัน เป็นระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษรที่ตรากฎหมายจากกระบวนการทางนิติบัญญัติ โดยการตัดสินใจของผู้พิพากษาไม่มีผลเป็นการสร้างกฎหมายขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นผลให้ความมั่นคงของฐานะทางกฎหมายมากกว่า แต่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่า

ความแตกต่างในแง่ของการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน

ในระบบกฎหมายอังกฤษ โดยที่ไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร การประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในอังกฤษ จึงไม่ได้เป็นการประกันในระดับรัฐธรรมนูญ สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในอังกฤษ ไม่ได้มีฐานะเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติบุคคลย่อมได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานโดยองค์การตุลาการ

ในระบบกฎหมายเยอรมัน การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล เป็นการคุ้มครองในระดับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ได้รับการบัญญัติไว้ใน “กฎหมายพื้นฐาน” ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมนี นั้น ผูกพันทั้งองค์กรนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ในฐานะที่เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับ ดังนั้น ในการตรากฎหมายขององค์กรนิติบัญญัติจะต้องไม่ตรากฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐาน มิฉะนั้นจะถือว่ากฎหมายดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญ

ความแตกต่างในแง่ของการควบคุมตรวจสอบการตรากฎหมาย

ในระบบกฎหมายอังกฤษ ถ้าพิจารณาตามหลักนิติธรรมแล้วจะถือว่า รัฐสภาเป็นรัฐอธิปัตย์ที่มีอำนาจสูงสุด โดยทางทฤษฎี รัฐสภาจึงสามารถตรากฎหมายอย่างไรก็ได้ จึงไม่มีกรณีที่รัฐสภาตรากฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ผลที่ตามมา ศาลอังกฤษจึงไม่มีอำนาจที่จะตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และในเหตุผลเดียวกัน อังกฤษจึงไม่มีศาลรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า การควบคุมการตรากฎหมายของรัฐสภาอังกฤษ จึงเป็นการควบคุมกันทางการเมืองไม่ใช้การควบคุมในทางกฎหมาย

LIART

ในทางตรงกันข้าม ในประเทศที่ยอมรับหลักนิติรัฐ ได้กำหนดให้องค์กรที่ควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้องค์กรนิติบัญญัติผูกพันต่อรัฐธรรมนูญในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ

ความแตกต่างในแง่การมีศาลปกครองและระบบวิธีพิจารณาคดี

ในระบบกฎหมายอังกฤษ จะไม่มีการแยกกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน ออกจากกัน ด้วยเหตุนี้อังกฤษจึงไม่มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นมาเป็นอีกระบบศาลหนึ่งที่คู่ขนานไปกับศาลยุติธรรม โดยในการฟ้องร้องคดีที่มีลักษณะเป็นคดีปกครองก็ให้ฟ้องที่ศาลยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า หลักนิติธรรมตามระบบกฎหมายอังกฤษปฏิเสธการจัดตั้งศาล “เฉพาะ” เพื่อพิจารณาคดีโดยเฉพาะ เพราะเกรงว่าจะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคหรือไม่เท่าเทียมกัน และเมื่อพิจารณาระบบพิจารณาคดีแล้ว ศาลในระบบกฎหมายอังกฤษจะทำหน้าที่ควบคุมการต่อสู้คดีของคู่ความทั้ง ๒ ฝ่าย แล้วจึงตัดสินคดี

สำหรับในระบบกฎหมายเยอรมันซึ่งมีการแยกกฎหมายมหาชนกับกฎหมายเอกชนออกจากกัน โดยมีศาลยุติธรรมและศาลปกครอง (ซึ่งแบ่งเป็นคดีปกครอง คดีภาษีอากร คดีแรงงาน และคดีสังคม) และเมื่อพิจารณาระบบพิจารณาคดีแล้ว ศาลในระบบกฎหมายเยอรมันมีอำนาจในค้นหาความจริงในคดีโดยไม่จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับพยานหลักฐานที่คู่ความได้ยื่นมาเท่านั้น

ความแตกต่างในแนวความคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ

ตามหลักนิติรัฐถือว่า หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ในขณะที่หลักนิติธรรมจะเห็นได้ว่า ไม่ปรากฏเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ แต่ก็สอดคล้องกับหลักนิติรัฐในเรื่องการยอมรับความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการ

บทสรุปและความเห็นของผู้เขียนบทความ

แม้ว่าหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรมมีความแตกต่างกัน แต่หลักการทั้ง ๒ หลักการที่มุ่งจะสร้างความยุติธรรมให้เกิดในระบบกฎหมายเหมือนกัน โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้มีการบัญญัติคำนี้ตามความในมาตรา ๓ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีข้อความว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” ทั้งนี้ได้มีการบัญญัติแนวความคิดของหลักนิติรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในหลายมาตรา เช่น การแบ่งแยกอำนาจในมาตรา ๓ การยอมรับความเป็นกฎหมายสูงสุด ในมาตรา ๖ การประกันสิทธิเสรีภาพในหมวด ๓ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็มีข้อความที่ไม่สอดคล้องกัน เช่น การให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในแบบเดียวกับศาลในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ทำให้การแบ่งแยกอำนาจไม่เกิดขึ้นจริง

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

<http://www.pub-law.net/publaw/view.asp?PublawIDs=1431>

โดย รองศาสตราจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เขียนบทความ
(วันที่สืบค้น ๒ มีนาคม ๒๕๕๓)

รอบรู้นอกสภา

“ผู้สูงอายุผู้ทรงคุณค่า...หรือเป็นเพียงไม้ใกล้ฝั่ง”

เรียบเรียงโดย...สิริสร กระแสร์สุนทร

รอบรู้นอกสภา ประจำเดือนเมษายน ๒๕๕๓ นี้ หากจะถามผู้คนส่วนใหญ่ว่าเดือนนี้มีวันสำคัญอะไร? ส่วนใหญ่คงจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าวันสงกรานต์ไงคะ / ครั้น วันแห่งการสาดน้ำคลายร้อนสำหรับน้อง ๆ วัยรุ่นและเด็ก ๆ วันแห่งครอบครัวที่จะได้พักผ่อนท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดยาวกับครอบครัว สำหรับคนที่มีครอบครัวแล้ว และวันแห่งการเดินทางกลับบ้านต่างจังหวัดสำหรับคนต่างจังหวัดทั้งหลาย เพื่อจะได้เดินทางกลับไปเยี่ยมเยียนพ่อ แม่ ญาติ พี่ น้อง คนส่วนใหญ่ก็จะนึกถึงแต่วันสงกรานต์กันแล้วจะมีสักกี่คนที่พอจะทราบว่า ในเดือนนี้มีวันผู้สูงอายุแห่งชาติอยู่ด้วยเช่นกัน คือในวันที่ ๑๓ เมษายนซึ่งถูกกำหนดให้เป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” โดยในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๕ อนุมัติให้วันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุ และได้เลือก “ดอกกล้วยไม้” เป็นสัญลักษณ์ของผู้สูงอายุอีกด้วย

เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของท่านผู้สูงอายุทุกคน รอบรู้นอกสภาประจำฉบับนี้ขอนำเสนอ บทสรุปจากการสัมมนา เรื่อง “ผู้สูงอายุผู้ทรงคุณค่า...หรือเป็นเพียงไม้ใกล้ฝั่ง” ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สูงอายุ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและการตอบแทนคุณผู้สูงอายุ รวมถึงแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และรู้คุณค่าของผู้สูงอายุ เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของผู้สูงอายุ และลำดับความสำคัญของสิ่งที่ครอบครัว สังคม และรัฐบาล ควรจัดให้กับผู้สูงอายุ และนำข้อสรุปที่ได้รับจากการระดมความคิดเห็นเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อผู้สูงอายุต่อไป การจัดสัมมนาในครั้งนั้นมีผู้สนใจเข้าร่วมสัมมนาเป็นจำนวน ๑๘๐ คน ประกอบด้วยผู้แทน

จากภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ชมรมผู้สูงอายุ องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สถาบันการศึกษา นักวิชาการ สื่อมวลชน และภาคประชาชนที่สนใจ โดยได้แบ่งการสัมมนาออกเป็น ๓ ช่วง ได้แก่ การปาฐกถา การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเชิงสานเสวนา

โดยในช่วงที่ ๒ ของการสัมมนาได้จัดให้มีการอภิปราย ในหัวข้อเรื่อง “ผู้สูงอายุผู้ทรงคุณค่า... หรือเป็นเพียงไม้ใกล้ฝั่ง” มีวิทยากรในการอภิปราย ดังนี้ ๑) รองศาสตราจารย์ สุนีย์ สินธุเดชะ อธิการบดี มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ๒) แพทย์หญิง สุวณี รักธรรม ผู้แทนสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๓) นายประนอม สืบอำ ผู้แทนองค์กรชุมชน ๔) นายอนนต์ อันติมานนท์ ผู้แทนเยาวชนจากหน่วยปฏิบัติการพิเศษราชพลี และมีนางสาวอรุณโรจน์ เลี่ยมทอง เป็นผู้ดำเนินรายการ ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

นางสาวอรุณโรจน์ เลี่ยมทอง ได้กล่าวนำว่าผู้สูงอายุในปัจจุบันได้รับการยอมรับจากคนในสังคมน้อยลงจริงหรือไม่ และทำอย่างไรที่จะทำให้เราเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าที่คนในครอบครัว และคนในสังคมยอมรับในความเป็นต้นแบบ และได้กล่าวเชิญวิทยากรแต่ละท่านอภิปรายตามลำดับ ดังนี้

รองศาสตราจารย์ สุนีย์ สินธุเดชะ : ได้อภิปรายโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ผู้สูงอายุทุกคนควรจะได้ยึดแบบอย่างจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางและกำลังใจในการดำเนินชีวิตเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า เพราะแม้พระองค์ท่านจะทรงเจริญพระชนมายุมากแล้ว ก็ยังทรงงาน หาความรู้ตลอดเวลา เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาประเทศก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนชาวไทย การทำงานทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า จิตใจจะเบิกบาน ผู้ที่อายุมากต้องไม่หยุดที่จะเรียนรู้ ต้องมีการชวนชวนความรู้ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับวิทยาการใหม่ ๆ (Lifelong Learning) ต้องทำตัวให้ทันสมัยทันกับยุคโลกาภิวัตน์ จะได้นำความรู้ที่มีถ่ายทอดให้กับลูกหลานได้อย่างเข้าใจตรงกัน ทำให้ไม่ถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุที่หัวโบราณไม่มีคุณค่า การที่ผู้สูงอายุนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังจะทำให้ผู้สูงอายุเป็นคนที่มีคุณค่า

๒. ผู้สูงอายุต้องสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี และทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น การวางตัว การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

๓. การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน จะทำให้เด็กและเยาวชนมีจริยธรรมรู้เขารู้เรา รู้เหตุรู้ผล รู้จักเอาชนะใจตนเอง (ไม่มีชนะใดจะยิ่งใหญ่กว่าชนะใจตนเอง) รู้ให้รู้รับ รู้ปรับรู้อยู่ (รู้จักปรับตัวให้เป็น) รู้สู้รู้รุก (ในโลกปัจจุบันใครที่ไม่สู้ไม่รุกจะไม่สามารถอยู่รอดในสังคมได้) รู้ผู้รู้แก่ (จะต้องเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้ได้) ต้องเรียนรู้ในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิต เพราะทุกปัญหาย่อมมีหนทางในการคลี่คลายด้วยตัวของมันเอง การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้สังคมมีผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า “ถ้าการศึกษาไม่ดีเมื่อไหร่ ประชาธิปไตยก็จะมีไม่ได้”

LIART

แพทย์หญิงสุวณี รักธรรม : ได้อภิปรายโดยมีสาระสำคัญดังนี้

ขณะนี้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในปี ๒๕๕๐ มีประชากรสูงอายุประมาณ ๗ ล้านคน เป็นชาย ๓.๑๓ ล้านคน และหญิง ๓.๘๗ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ของประชากรทั่วประเทศ จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๘ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๔ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด ปัจจัยที่ประชากรสูงอายุมากขึ้น เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ลดลงเป็นผลจากการวางแผนครอบครัวโดยสมัครใจ อัตราการเกิดลดลง ประชากรวัยแรงงานลดลง ประชากรวัยสูงอายุมีความรู้ในการดูแล สร้างเสริมสุขภาพตนเองให้แข็งแรง ประกอบกับบริการทางการแพทย์ การสาธารณสุขพัฒนามากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาว อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรไทย ชาย ๖๙.๕ ปี หญิง ๗๖.๓ ปี ผู้สูงอายุแบ่งเป็น ๓ ช่วงอายุ

๑. ช่วงต้น อายุระหว่าง ๖๐ - ๖๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของผู้สูงอายุ นับว่าเป็นวัยที่มีพลังสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ทำกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเหลือตนเองและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้

๒. ช่วงกลาง อายุระหว่าง ๗๐ - ๗๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของผู้สูงอายุ เป็นช่วงที่มีปัญหาด้านสุขภาพ มีภาวะการเกิดโรค และความจำเสื่อมลง พอลจะช่วยเหลือตนเองได้ แต่ไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่น

๓. ช่วงปลาย อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของผู้สูงอายุ เป็นช่วงที่ร่างกายอ่อนแอ ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีผู้ดูแล

ผู้สูงอายุมีความมุ่งหวังที่จะเป็นผู้มีศักยภาพ มีคุณค่าและเป็นพลังของสังคม ดูแลและพึ่งพาตนเอง ไม่เป็นภาระแก่บุคคลอื่น การที่จะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องมีการเตรียมตัวก่อนวัยสูงอายุ เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ จนถึงวัยสูงอายุ องค์ประกอบสำคัญ คือ

๑. สุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ป้องกันการเกิดโรคต่าง ๆ โดยมีข้อปฏิบัติดังนี้

๑.๑ อาหารที่ถูกหลักโภชนาการ บริโภคให้ครบทั้ง ๕ หมู่ ได้แก่ อาหารประเภทแป้งหรือคาร์โบไฮเดรต โปรตีนจากเนื้อสัตว์หรือพืชจำพวกถั่ว ไขมันจากพืชจะมีคุณค่ามากกว่าไขมันจากสัตว์ วิตามินและเกลือแร่ รวมทั้งน้ำดื่มสะอาด

๑.๒ การออกกำลังกาย เพื่อกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและป้องกันความเสื่อมสภาพของอวัยวะต่าง ๆ ทั้งนี้ ต้องออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมออย่างน้อย ๓ ครั้งต่อสัปดาห์ครั้งละ ๒๐ - ๓๐ นาที แต่ต้องเลือกวิธีให้เหมาะสมกับสภาพของร่างกายไม่หักโหม เมื่อรู้สึกผิดปกติต้องหยุดพัก

๑.๓ อนามัยดี รักษาความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้าของใช้ งดสูบบุหรี่ และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พักผ่อนให้เพียงพอ ดูแลสุขภาพตนเอง ถ้าพบสิ่งผิดปกติ ให้พบแพทย์ หรือตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อการค้นหาโรคจะได้รับการแก้ไขแต่เนิ่น ๆ

๑.๔ สุขภาพจิต ทำจิตใจให้สงบ ฝึกสมาธิ ควบคุมอารมณ์ คิดแต่ในสิ่งที่ดีงาม ยึดหลักของศาสนาในการดำรงชีวิต

ส่วนโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดตีบ เป็นอัมพาต อัมพฤกษ์ โรคตา โรคหู โรคข้อ ความจำเสื่อม สมองเลื่อม ฯลฯ ถ้าเสริมสร้างสุขภาพ โดยปฏิบัติตนดังกล่าว การเกิดโรคเหล่านี้ก็จะลดลง

๒. การมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชน สังคม โดยการทำตนให้เป็นประโยชน์ เป็นแบบอย่างที่ดีงาม ช่วยเหลือสังคม มีกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเอง และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อส่วนรวม สมกับหัวข้อการจัดงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติปี ๒๕๕๒ คือ “ผู้สูงวัย คือคุณค่าของสังคม” คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้ให้การยกย่องและประกาศเกียรติคุณแก่ผู้สูงอายุที่ประกอบคุณงามความดี ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมตลอดมาในปี ๒๕๕๒ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก “เป็นผู้สูงอายุแห่งชาติ” ได้แก่ ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

๓. ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ

- สถาบันครอบครัว นอกจากผู้สูงอายุเป็นผู้ให้แล้ว ก็ต้องการเป็นผู้รับด้วย จากการเอาใจใส่ดูแลของบุตรหลาน ให้ความห่วงใย เอื้ออาทร กตัญญูรู้คุณผู้สูงอายุ

- ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุควรมีรายได้เพื่อยังชีพ มีงานทำ มีเงินออม เพื่อใช้จ่ายในวัยสูงอายุและมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

- มีสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น การประกันด้านสุขภาพ การศึกษาในวัยสูงอายุการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่สาธารณะ

- เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคม ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดูแลเกื้อกูลระหว่างคนต่างวัย

แม้ว่าผู้สูงอายุจะพยายามพึ่งพาตนเอง แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมาก ที่ถูกทอดทิ้งหรืออยู่ในภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ จำเป็นต้องพึ่งพาครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เป็นบทบาทสำคัญที่รัฐต้องเตรียมความพร้อมในการเตรียมตัวก่อนวัยสูงอายุ โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๔๔

๒. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔

๓. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๖. แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔

LI RT

แผนต่าง ๆ และตามที่กฎหมายกำหนด มุ่งหวังที่จะให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม การสงเคราะห์ และพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในทางปฏิบัติบางเรื่อง ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือ ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ดำเนินการที่ จะให้องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการต่อไป ขณะเดียวกันก็จะมี คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุทุกคนย่อมต้องการมีชีวิตอย่างมีคุณค่า เป็นที่ยกย่องของบุคคลทั่วไป แต่วิถี ชีวิตของแต่ละท่านไม่เหมือนกัน บ้างก็สามารถทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ บ้างก็ด้วย โอกาส การที่มีอายุยืนยาว มีค่าพึงเพียบเปรียบเสมือนเป็นไม้ใกล้ฝั่ง แต่หากมีศักดิ์ศรีจะเป็นไม้ที่ขึ้นอยู่บนฝั่ง ด้านที่พื้นดินงอกซึ่งมีความแข็งแรงของรากที่มั่นคง ลำต้น แตกกิ่งก้านสาขามีร่มเงาเป็นที่พักพิงของมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลาย เปรียบกับผู้สูงวัยที่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของบุตรหลาน และทำประโยชน์ช่วยสังคมไทยอยู่ เย็นเป็นสุข

นายประนอม สิบอ่ำ : ได้อภิปรายโดยมีสาระสำคัญดังนี้

ผู้สูงอายุแม้จะเป็นไม้ใกล้ฝั่ง แต่ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาสังคมให้น่าอยู่ เป็นที่ปรึกษา ให้กับครอบครัวในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์ ผ่านร้อนผ่านหนาวมาก่อน ย่อมมีประสบการณ์กับปัญหาต่าง ๆ และมีแนวทางแก้ไขที่ดี เป็นเสาหลักให้ยึดเหนี่ยว ฉะนั้น ในช่วงเวลาที่สุขภาพแข็งแรงดีควรจะใช้ชีวิตอย่าง มีคุณค่า หมั่นศึกษาหาความรู้ ทำตัวให้น่าเข้าหา เป็นผู้ใหญ่ที่น่านับถือ หยั่งรากลึกให้คงอยู่ก่อนที่จะสูงวัย เพื่อท่านจะได้เป็นเสาหลักในการให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ครอบครัวและสังคม

การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในชุมชนโดยชุมชน เช่น กรณีของชุมชนตำบล เขาย้อย จังหวัด เพชรบุรี ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นการออมระยะยาว เพื่อไว้ใช้จ่ายในอนาคตในยามเข้าสู่ วัยชรา โดยส่งเสริมให้มีการออมมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ชุมชนสามารถจัดบ้านอายุแก่ผู้สูงอายุ มีเงินสงเคราะห์เมื่อ ผู้สูงอายุเสียชีวิต

ครอบครัว สังคม และรัฐ ควรร่วมกันหาแนวทางว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้คนในชุมชนสามารถ ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนได้ เพราะชุมชนเป็นส่วนที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด และเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรม อันดีงามในสังคม

นายอนนต์ อันติมานนท์ : ได้อภิปรายโดยมีสาระสำคัญดังนี้

ผู้สูงอายุจะถือเป็นเสาหลักของเด็กและเยาวชนได้ ต้องเป็นผู้ที่คอยชี้แนะให้เด็กและเยาวชน ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องที่ชอบที่ควร เพราะเด็กและเยาวชนจะดีได้ต้องมีผู้ใหญ่คอยชี้แนะ นอกจากนี้ การที่ ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี มนุษย์สัมพันธ์ดี จะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความเชื่อถืออยากเข้าหา เป็น ผู้ที่น่าเชื่อถือ เกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย ทำให้

LI RT

ผู้สูงอายุไม่รู้สึกลดเดี๋ยว น้อยใจ เพราะลูกหลานไม่ให้ความสนใจอีกต่อไป ฉะนั้นการที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเข้าหาผู้สูงอายุต้องขึ้นอยู่กับตัวของผู้สูงอายุด้วย

และทำอย่างไรจะทำให้ผู้สูงอายุกับเยาวชนได้มีโอกาสเข้ามาปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างการสื่อสารสองทาง ทำให้เด็กและเยาวชนได้พบปะพูดคุยและเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้จากผู้สูงอายุ และเด็กและเยาวชนก็จะเป็นกำลังให้ผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งในการถ่ายทอดความรู้และประเพณีที่ดีงามแก่เด็กและเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

จากการสัมมนาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่า มีส่วนร่วมต่อการเติมเต็มในสังคมไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง ดังนั้นรัฐบาล ชุมชน ครอบครัว จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และในทางกลับกันผู้สูงอายุก็ควรจะต้องออกมาสู่สังคม มารวมกลุ่มทำกิจกรรมไม่ควรเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน การออกมาสู่สังคมจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงการมีคุณค่าในตัวเองและมีความสุขมากขึ้น และผู้สูงอายุยังควรเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา อบรมสั่งสอนลูกหลาน เช่น การสอนธรรมะแก่ลูกหลาน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุทุกคนต่างมีบุญคุณอย่างยิ่งกับพวกเรา เราควรให้ความเคารพ ดูแล และเลียงดูท่านให้ดีที่สุดตราบเท่าเวลาที่ท่านเหล่านั้นจะมีเหลือให้แก่พวกเรา

ที่มา :

คณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา. บทสรุปจากการสัมมนา เรื่อง “ผู้สูงอายุผู้ทรงคุณค่า...หรือเป็นเพียงไม้ใกล้ฝั่ง”.

http://www.senate.go.th/committee2551/committee/view.php?committee_id=11&group=1&id=631

(วันที่สืบค้น : ๓ มีนาคม ๒๕๕๓).

ความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของการวัด

เรียบเรียงโดย...จันทพร สีหาบุญลี

การวัดจัดเป็นเครื่องมือในกระบวนการวิจัย เนื่องจากการวัดนั้นจะเกิดขึ้นได้เสมอทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และที่สำคัญการวัดยังเป็นเครื่องมือช่วยในการประเมิน ส่วนจะเลือกการวัดในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และการนำผลของการวัดนั้นไปใช้ การวัดที่ไม่เป็นทางการนั้นจะเป็นการประเมินจากความรู้สึกหรือคาดคะเนด้วยสายตา ดังนั้นการวัดจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิจัย แต่การวัดนั้นจะต้องมีความถูกต้องและความเชื่อถือได้หรือเรียกอีกอย่างว่าความเที่ยงความตรงนั่นเอง

การวัด หมายถึง การกำหนดค่าหรือตัวเลขให้กับตัวแปรที่ต้องการศึกษา ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น การวัดจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการกับข้อมูล การประมวลผลและวิเคราะห์ทางสถิติต่อไปได้ แบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับนามบัญญัติ (Nominal Scales) เป็นการวัดสิ่งต่าง ๆ ที่มีการแบ่งออกเป็นประเภทตามลักษณะและคุณสมบัติที่ปรากฏข้อมูลที่ได้จากการวัดนี้จะแยกเป็นประเภทหรือกลุ่มของข้อมูล ซึ่งแยกออกจากกัน โดยเด็ดขาดและมักจะกำหนดตัวเลขกำกับเพื่อให้ง่ายต่อการใช้

๒. ระดับเรียงลำดับ (Ordinal Scales) เป็นการวัดจำนวนที่จัดเป็นอันดับในสิ่งที่ต้องการวัด การวัดเช่นนี้จะเรียงคุณสมบัติของข้อมูลประเภทเดียวกัน จากตำแหน่งสูงสุดไปหาตำแหน่งที่ต่ำสุด หรือบอกว่าคุณสมบัติใดมีค่ามากน้อยตามลำดับ โดยไม่คำนึงถึงจำนวนหรือช่วงของการวัด

๓. ระดับอันตรภาค (Interval Scales) เป็นการวัดจำนวนที่บอกความแตกต่างระหว่างค่าวัดได้แต่ละช่วงของการวัด เช่น การวัดช่วงของอายุประชากร การวัดช่วงของรายได้ หรือช่วงเวลา ๙.๐๐ น. - ๑๑.๐๐ น. เป็นต้น โดยมาตรานี้จะไม่มีศูนย์แท้ แต่ทราบว่าคุณสมบัติใดมีค่ามากหรือน้อยกว่ากันเป็นจำนวนเท่าใด

LIRT

๔. ระดับอัตราส่วน (Ratio Scales) เป็นระดับการวัดในระดับสูงมีศูนย์แท้ (True Zero) โดยค่าที่วัดได้จะบอกขนาดที่แน่นอนและมีการเปลี่ยนหน่วยการวัดระดับนี้ จากหน่วยหนึ่งมาเป็นอีกหน่วยหนึ่ง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันโดยอาศัยวิธีการทางสถิติ เช่น จำนวนลูกค้า จำนวนสินค้าคงเหลือ ยอดซื้อสินค้า เป็นต้น

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญยิ่งต่อความถูกต้องน่าเชื่อถือ และการยอมรับข้อมูลหรือค่าของตัวแปรที่วัด เครื่องมือที่ด้อยคุณภาพอาจทำให้ค่าที่วัดได้นั้นคลาดเคลื่อน หรือผิดจากความจริง เมื่อนำไปวิเคราะห์หรือแปลความหมายอาจผิดพลาดหรือผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลอาจจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่สร้างไว้แล้ว อาจเป็นเครื่องมือมาตรฐานหรือไม่ก็ได้ ผู้วิจัยเลือกใช้ให้เหมาะสม และเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างหรือพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัยกิจกรรมวิชาโครงการหรือหาประสิทธิภาพสิ่งประดิษฐ์ ในกรณีที่มีเครื่องมือมาตรฐานหรือเครื่องมือที่สร้างไว้แล้วก็พิจารณาเลือกเครื่องมือที่มีคุณภาพ

คุณภาพของเครื่องมือขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญที่ต้องพิจารณาได้แก่ ความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นปรนัย (Objectivity) อำนาจจำแนก (Discrimination) ปฏิบัติจริงได้ (Practical) ยุติธรรม (Fairness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่า เครื่องมือทุกชนิดหรือทุกชั้นต้องตรวจสอบคุณภาพทุกประเด็นลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการอาจไม่ตรวจสอบก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดหรือประเภทของเครื่องมือ หรือแล้วแต่ความจำเป็น

๑. ความเที่ยงตรง (Validity) บางแห่งเรียกว่า ความตรง เป็นลักษณะที่บ่งชี้ว่า เครื่องมือนั้นสามารถวัดในสิ่งที่ประสงค์จะวัดคือ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลหรือวัดค่าตัวแปรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ตาชั่ง หรือเครื่องชั่ง ซึ่งใช้เก็บข้อมูลหรือวัดค่าตัวแปรน้ำหนักควรจะต้องมีความเที่ยงตรง แต่ถ้าเอาตลับเมตรมาตรฐานมาวัดค่าตัวแปรน้ำหนักก็ไม่ควรมีความเที่ยงตรง คือไม่ได้วัดน้ำหนักตามวัตถุประสงค์ ถ้าต้องการทราบพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารพร้อมปรุงผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารพร้อมปรุงเพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล ควรจัดได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง เป็นต้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเครื่องมือที่ใช้ต้องมีความเที่ยงตรง ความเที่ยงตรงมีหลายประเภทได้แก่ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ความเที่ยงตรงตามสภาพ และความเที่ยงตรงตามพยากรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ควรตรวจสอบความเที่ยงตรง แต่ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงครบทุกประเภท

๒. ความเชื่อมั่น (Reliability) อาจเรียกว่าความเที่ยงเป็นการแสดงถึงความคงที่แน่นอนในการวัด เมื่อวัดสิ่งเดียวกันค่าของการวัดแต่ละครั้งควรคงที่สม่ำเสมอ เครื่องมือที่ดีต้องวัดในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วได้ผลคงที่ คงเส้นคงวา จึงเชื่อมั่นในค่าที่ได้ เครื่องชั่งน้ำหนักที่มีความเชื่อมั่นสูงเมื่อชั่งของสิ่งหนึ่งก็ครั้งก็ตามค่า (น้ำหนัก) ที่ได้ย่อมไม่แตกต่างกัน

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือทำได้หลายวิธี เช่นวิธีการทดสอบซ้ำ (ใช้เครื่องมือชุดเดียววัดค่าซ้ำหลาย ๆ ครั้ง) วิธีการทดสอบคู่ขนาน วิธีทดสอบแบบแบ่งครึ่งเครื่องมือและวิธีการหาความสัมพันธ์ภายใน เป็นต้น

๓. ความเป็นปรนัย (Objectivity) บางครั้งเรียกว่าความชัดเจน หมายความว่าข้อคำถามต่าง ๆ ต้องชัดเจนวัดประเด็นเดียวไม่มีความลำเอียง ถ้าเป็นแบบสอบถามเมื่ออ่านคำถามแล้วต้องเข้าใจตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เช่นถ้าใช้เครื่องมือวัดความชอบโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดเป็นความเรียง การตรวจเพื่อให้ค่าความชอบจะมีความเป็นปรนัยต่ำกว่าการใช้แบบสอบถามที่กำหนดค่าให้ตอบ หรือแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสอบถามแบบให้ตอบเป็นความเรียงจะให้ข้อมูลที่มีความเป็นอันนัยสูง ความเป็นปรนัยของเครื่องมือพิจารณาจาก

๓.๑ คำถามต้องเป็นคำถามที่ชัดเจน รัดกุม ไม่กำกวม เป็นภาษาที่ผู้ตอบหรือผู้ให้ข้อมูลเข้าใจได้ตรงกันทุกคน เหมาะกับระดับความรู้ภาษาและวัย

๓.๒ การตรวจให้คะแนนหรือให้ค่าตัวแปรต้องเป็นระบบมีเกณฑ์ที่ชัดเจนไม่ว่าใครก็ตามมาตรวจหรือวัดตัวแปรย่อมได้ผลคือค่าของตัวแปรที่ไม่แตกต่างกัน

๓.๓ การแปรความหมายของค่าตัวแปรต้องเป็นระบบที่แน่นอนเป็นทิศทางเดียวผู้ใดจะแปลความหมายของค่าตัวแปรที่วัดได้ย่อมให้ผลการแปลไม่แตกต่างกัน

๔. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง ความสามารถของเครื่องมือที่จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสิ่งที่ต้องการวัดในลักษณะที่เป็นไปตามสภาพจริง เช่น เครื่องมือที่ใช้วัดความชอบ หรือเครื่องมือที่เป็นข้อสอบวัดความรู้ต้องเป็น เครื่องมือที่มีอำนาจจำแนกที่เหมาะสมสามารถแยกคนที่ชอบและคนที่ไม่ชอบออกจากกันเป็นคนละกลุ่มได้ ส่วนข้อสอบก็ต้องแยกคนที่ตอบถูกหรือได้คะแนนมากเป็นคนเก่ง ส่วนคนที่ตอบผิดหรือได้คะแนนน้อย เป็นคนไม่เก่ง เป็นต้น แบบทดสอบหรือข้อสอบควรตรวจสอบอำนาจจำแนกแต่เครื่องมืออีกหลายประเภทที่ไม่ประสงค์จะจำแนก ก็ไม่จำเป็นต้องหาค่าอำนาจจำแนกหรือทดสอบอำนาจจำแนกของเครื่องมือ การหาค่าอำนาจจำแนกอาจดำเนินการได้หลายวิธีได้แก่ การพิจารณาจากสัดส่วน การทดสอบการแจกแจง แบบ t เป็นต้น

๕. ปฏิบัติได้จริง (Practical) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี ควรใช้ได้อย่างสะดวก ไม่ยุ่งยาก เหมาะกับงานวิจัยตามสภาพ มีความคล่องตัวและสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เครื่องมือบางประเภทมีความเที่ยงตรงสูงแต่มีความคล่องตัวน้อย นำไปใช้ในสภาพจริงไม่ได้ ก็ต้องถือว่าไม่สามารถปฏิบัติได้จริง การนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามสภาพจริงนั้น ควรพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๖. ยุติธรรม (Fairness) เครื่องมือที่ดี ย่อมต้องให้โอกาสทุกหน่วยที่ให้ข้อมูลเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเครื่องมือที่ใช้กับคน ถ้าวัดตัวแปรได้อย่างยุติธรรม ค่าของตัวแปรควรเป็นอิสระจากศาสนา หรือชนชั้นทางสังคม เป็นต้น

LI RT

๗. ประสิทธิภาพ (Efficiency) เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือที่วัดค่าตัวแปรได้ตามวัตถุประสงค์ ประหยัดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือไม่ได้หมายความว่าต้องตรวจสอบในทุกประเด็นหลาย ๆ ประเด็นไม่ได้มีผลโดยตรงต่อความถูกต้องในการวัดค่าตัวแปรในการวิจัย แนวทางพิจารณาอย่างง่าย คือ อย่างน้อยที่สุดควรตรวจสอบว่าเครื่องมือนั้นสามารถวัดตัวแปรได้อย่างถูกต้อง เพียงพอที่จะทำให้ผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับและใช้ประโยชน์ได้

เอกสารอ้างอิง

รศ.ดร.วิตร ตันทวุฒโตม “บทที่ ๔ เครื่องมือในการวิจัย”

(ออนไลน์) www.bpcd.net/new.Subject/library/research/.../ku/.../๐๕.pdf

สืบค้นวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๒

รศ.ดร.สุัทสนา สุทธิกุลสมบัติ “บทที่ ๖ การวัดและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยธุรกิจ”

(ออนไลน์) [www.msudru.com/Sutad๒๓/wp-Content/uploads/๒๐๐๙/๑๒ บทที่ ๖.pdf](http://www.msudru.com/Sutad๒๓/wp-Content/uploads/๒๐๐๙/๑๒%20บทที่%20๖.pdf)

สืบค้นวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓

“ข้อมูลในการวิจัย” (ออนไลน์) [www.bloggang-cam/mainblog.php?id=ajarnben & month=๐๔-๐๑-๒๐๑๐&group=๑๒ & ...](http://www.bloggang-cam/mainblog.php?id=ajarnben&month=๐๔-๐๑-๒๐๑๐&group=๑๒&...) สืบค้นวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓

“คุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล” (ออนไลน์) [www.bloggang.com/viewblog.php?id=ontry-memory & date = ๑๒-๐๘-๒๐๐๙ & group = ...](http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=ontry-memory&date=๑๒-๐๘-๒๐๐๙&group=...) สืบค้นวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๓

พบปะนักวิจัย

นางสาวกาญจนา บุญยัง

สัมภาษณ์โดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

สำหรับคอลัมน์พบปะนักวิจัยประจำเดือนเมษายนนี้ ขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านรู้จักอาจารย์สาวประจำมหาวิทยาลัยบูรพา คือ อาจารย์กาญจนา บุญยัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ IMAS (อาเซียนศึกษา) จากสถาบันเอเชียยุโรป มหาวิทยาลัยมาลาया ประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริการรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับผลงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น เศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล และยังร่วมเป็นคณะนักวิจัยอีกหลายโครงการ จากความรู้ความสามารถของอาจารย์ รวมถึงวัยที่ยังสามารถทำประโยชน์ให้กับงานวิจัยได้อีกยาวไกล คอลัมน์ “พบปะนักวิจัย” ฉบับนี้ จึงถือโอกาสขอสัมภาษณ์อาจารย์ถึงแนวคิดและมุมมองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัับวงการวิจัย ดังนี้

- คำถาม : ปัจจุบันท่านทำการศึกษาวิจัยเรื่องอะไรบ้าง ให้กับหน่วยงานใด
- อาจารย์กาญจนา บุญยัง : สำหรับงานวิจัยที่เพิ่งดำเนินการเสร็จไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา เป็นการทำงานวิจัยร่วมกันของคณาจารย์ในวิทยาลัย ชื่องานวิจัยเรื่อง “โครงการการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าโกลว์ไอพีพี” ซึ่งได้รับการอนุมัติงบประมาณจากคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าโกลว์ไอพีพี จังหวัดชลบุรี งานวิจัยชิ้นนี้ถือว่าทำให้เราได้เห็นมุมมองอีกมุมหนึ่งของการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกได้ดีทีเดียว และทำให้ได้เครือข่ายการทำงานวิจัยในพื้นที่เพิ่มขึ้น
- คำถาม : ท่านคิดว่าปัญหาของการวิจัย (ภาพรวม) ของประเทศ เป็นอย่างไร
- อาจารย์กาญจนา บุญยัง : สำหรับปัญหาการวิจัยในภาพรวมของประเทศในมุมมองของตัวเองนั้น เห็นว่า แม้ว่าทุกวันนี้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนามากขึ้น ทั้งจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยของหน่วยงานที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงหลายหน่วยงานได้ใช้งานวิจัยเป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาและกำหนดนโยบายของหน่วยงานเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การวิจัยในปัจจุบันยังขาดการกำหนดปัญหาการวิจัยจากบุคคลผู้มีความต้องการอย่างแท้จริง เช่น ภาคประชาชน ซึ่งควรจะมีบทบาทในการผลักดันแนวทางในการวิจัย เพื่อให้ผลงานวิจัยที่ได้

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จมักจะขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้อย่างจริงจัง ซึ่งในแวดวงวิชาการบอกไว้ว่า “วิจัยเสร็จแล้วก็อยู่บนหิ้ง” ซึ่งในอนาคตเราต้องสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ชุมชนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การทำงานวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ขาดการประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ รวมถึงขาดการสร้างทีมวิจัยรุ่นใหม่ โดยส่วนตัวถือว่าการบูรณาการองค์ความรู้จากนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในงานวิจัยเรื่องหนึ่ง ๆ นั้นจะช่วยให้งานวิจัยมีมุมมองที่ครอบคลุม และสร้างคุณค่าให้งานวิจัยนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

คำถาม : ปัจจุบันท่านมองว่า การวิจัยของประเทศไทยมีทิศทางการวิจัยเป็นอย่างไร และทิศทางการวิจัยในแวดวงการศึกษาที่ท่านอยากให้เป็นในอนาคต

อาจารย์กาญจนา บุญยัง : ทิศทางการวิจัยของประเทศไทยในปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนว่าหน่วยงานของรัฐมีแนวโน้มที่จะใช้ผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานมากขึ้น คือ ใช้การวิจัยนำการพัฒนา ซึ่งเห็นได้จากการได้ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในปีที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานพยายามสร้างทีมวิจัยซึ่งเป็นบุคลากรของหน่วยงานให้ได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในทีมวิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของบุคลากรซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดี สำหรับทิศทางการวิจัยในแวดวงการศึกษาที่อยากให้เป็นในอนาคตนั้น มี ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ ประเด็นแรกคือ อยากให้สถาบันการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นตัวกลางในการทำวิจัย สร้างผลงานวิจัยโดยคำนึงถึงประโยชน์แก่ผู้นำผลงานวิจัยไปใช้ รวมถึงมีแนวทางในการเผยแพร่องค์ความรู้งานวิจัยที่ชัดเจนและสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายในการนำไปประยุกต์ใช้ ประการที่สอง คือ อยากเห็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษารวมทั้งนักวิชาการในการทำวิจัยร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพัฒนาองค์ความรู้ในแต่ละสาขา

คำถาม : หน่วยงานของท่านให้การสนับสนุนงานวิจัย หรือบุคลากรทางการวิจัยมากน้อยเพียงใด

อาจารย์กาญจนา บุญยัง : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา มีนโยบายสนับสนุนการวิจัยของคณาจารย์และบุคลากรอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดแผนแม่บทการวิจัยของวิทยาลัยฯ เอง และยังเปิดโอกาสให้คณาจารย์และบุคลากรภายในวิทยาลัยขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยได้ ประกอบ

กับวิทยาลัยได้กำหนดสัดส่วนระหว่างภาระงานวิจัยและงานสอนของคณาจารย์ในสัดส่วนเท่า ๆ กัน ส่งผลให้คณาจารย์มีเวลาสำหรับงานวิจัยมากกว่าในหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้วิทยาลัยยังได้จัดตั้งศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร ซึ่งถือว่ามึบทบาทอย่างมากในการผลักดัน และกระตุ้นการทำวิจัยของคณาจารย์ และบุคลากรในวิทยาลัย จากการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจังส่งผลให้ในปีงบประมาณที่ผ่านมาวิทยาลัยฯ มีจำนวนผลงานวิจัยมากเป็นอันดับต้น ๆ ของมหาวิทยาลัย

คำถาม : ผลงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการ มีส่วนช่วยสนับสนุนการทำงานของท่านอย่างไร

อาจารย์กาญจนา บุญยัง : การทำงานวิชาการที่ผ่านมาถือว่ามึบทบาทอย่างมากต่อการทำงานทั้งการพัฒนาการให้คำปรึกษาแก่นิสิตในงานค้นคว้าอิสระ ซึ่งสามารถสร้างความชัดเจนในปัญหาการวิจัย รวมถึงระเบียบวิธีในการวิจัยแก่นิสิตได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาเครือข่ายการทำงาน โดยเฉพาะผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย เพราะการเข้าไปพบปะผู้ให้ข้อมูลก็จะทำให้เราทราบว่าผู้ใช้ข้อมูลต้องการอะไร ถ้าเราสามารถสื่อสารให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่างานวิจัยของเรามีประโยชน์กับเค้าอย่างไร ก็จะทำให้ผู้ใช้ให้ความร่วมมือกับนักวิจัยมากขึ้น จนกลายเป็นเครือข่ายในการทำงานต่อไปในอนาคต

คำถาม : มุมมองของท่านต้องการให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้การสนับสนุนในการดำเนินการศึกษาวิจัยด้านใดมากที่สุด

อาจารย์กาญจนา บุญยัง : จริง ๆ แล้วในปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรถือว่ามึบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ทิศทางการวิจัยจึงควรสนับสนุนให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งองค์ความรู้ในด้านกฎหมายและการบริหารงานภาครัฐ และที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาชน เนื่องจากในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะยังมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารราชการของประเทศ

จากบทสัมภาษณ์ของอาจารย์กาญจนา บุญยัง ทำให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบมุมมองอีกด้านหนึ่งของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและงานด้านการศึกษา เพื่อจะได้ทราบสำหรับเป็นแนวทางด้านการวิจัยอีกแนวทางหนึ่ง

LIART

ปิดท้ายวิจัย

วันข้าราชการพลเรือน

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๗๑ เป็นวันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๗๑ มีผลใช้บังคับเป็นการจัดระเบียบข้าราชการฝ่ายพลเรือนให้เป็นมาตรฐาน จึงกำหนดเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันข้าราชการพลเรือน การจัดงานในวันข้าราชการพลเรือน เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ หัวใจของงานส่วนใหญ่ เป็นการมอบเกียรติบัตรยกย่อง สดุดีข้าราชการดีเด่น ในส่วนกลางนายกรัฐมนตรียเป็นประธาน สำหรับในส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กองบรรณาธิการจึงขออัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ความว่า

“ข้าราชการไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ระดับไหน มีหน้าที่อย่างไร ล้วนแต่มีส่วนสำคัญอยู่ในงานของแผ่นดินทั้งสิ้น ทุกคนทุกฝ่ายจึงไม่ควรจะถือตัวแบ่งแยกกัน หากต้องยกย่องนับถือให้เกียรติกัน สัมผัสความร่วมมือร่วมใจกัน ให้การปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีเอกภาพ และได้ผลที่พึงประสงค์ สมบูรณ์พร้อมทุกส่วน”

สำหรับประวัติความเป็นมาของวันข้าราชการพลเรือนมีว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี แห่งการใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการพลเรือนฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๗๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๗๒ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ส่วนข้าราชการต่าง ๆ และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน

บุคคลของข้าราชการได้ร่วมกันจัดงาน “สัปดาห์การบริหารงานบุคคล” ขึ้นในระหว่างวันที่ ๑ - ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานทั้งหลายได้เห็นพ้องต้องกันว่า ควรมีการกำหนดวันขึ้นมาวันหนึ่งเพื่อเป็นวันของข้าราชการพลเรือนที่ทางราชการจะได้มีโอกาสเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือนให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของการเป็นข้าราชการ และเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนทุกคนได้มีโอกาสทบทวนบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อจะได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงได้นำเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีขอให้กำหนดวันที่ ๑ เมษายนของทุกปี เป็นวันข้าราชการพลเรือน สืบเนื่องจากเป็นวันที่ตรงกับวันประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับแรกคือวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒ และเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงวางรากฐานระเบียบข้าราชการพลเรือนให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ปฏิบัติอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จึงได้มีการจัดงานวันข้าราชการพลเรือนขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา

การจัดงานในวันข้าราชการพลเรือนมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของข้าราชการในการเป็นผู้ให้บริการ เสียสละและอุทิศเวลาเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

๒. เพื่อให้ข้าราชการได้ตระหนักถึง เกียรติ หน้าที่ สามัคคี ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของข้าราชการอันจะเปลี่ยนภาพลักษณ์ ทศนคติ ของประชาชนที่มีต่อข้าราชการให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

๓. เพื่อเผยแพร่ผลงานใหม่ๆ ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน

๔. เพื่อยกย่องส่งเสริมข้าราชการที่มีความประพฤติและผลการปฏิบัติงานดีเด่น รวมถึงการเผยแพร่เกียรติคุณของข้าราชการดีเด่นให้ปรากฏ อันจะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้ข้าราชการกระทำความดีตลอดไป

๕. เพื่อให้วันข้าราชการพลเรือน (๑ เมษายน) เป็นวันที่มีความหมายอยู่ในความทรงจำ และเป็นที่ยอมรับของข้าราชการและประชาชนโดยทั่วไป

หวังว่าผู้อ่านทุกท่าน ทั้งที่เป็นข้าราชการและมิได้เป็นข้าราชการ แต่ได้อาศัยพึ่งบารมีพระบรมโพธิสมภารอยู่ในผืนแผ่นดินไทย จะได้ยึดถือพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติราชการ และดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน เพื่อก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทั้งชาติ

บรรณาธิการ

LIART